
8 Shrimaddevibhagavatamahapurane Ashtamah Skandhah

—
८ श्रीमद्देवीभागवतमहापुराणे अष्टमः स्कन्धः

—
Document Information

Text title : Devi Bhagavata Mahapurana Skandha 08

File name : devIbhAgavatam08.itx

Category : purana, devI, devii, devibhagavatam

Location : doc_purana

Transliterated by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Proofread by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Latest update : March 30, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 31, 2024

sanskritdocuments.org

౮ శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే అష్టమః స్కంధః

౮.౧ ప్రథమోఽధ్యాయః । భువనకోశప్రసజ్ఞే దేవ్యా మనవే వరదానవర్జనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

సూర్యచంద్రాన్వయోత్థానాం నృపాణాం సత్కథాశ్రితమ్ ।
చరితం భవతా ప్రోక్తం శ్రుతం తదమృతాస్పదమ్ ॥ ౧ ॥

అధునా శ్రోతుమిచ్ఛామి సా దేవీ జగదమ్బికా ।
మన్వన్తరేషు సర్వేషు యద్యద్రూపేణ పూజ్యతే ॥ ౨ ॥

యస్మిన్యస్మింశ్చ వై స్థానే యేన యేన చ కర్మణా ।
(శరీరేణ చ దేవేశీ పూజనీయా ఫలప్రదా ।
యేనైవ మస్త్రబీజేన యత్ర యత్ర చ పూజ్యతే ॥)
దేవ్యా విరాట్స్విరూపస్య వర్జనం చ యథాతథమ్ ॥ ౩ ॥

యేన ధ్యానేన తత్సూక్ష్మే స్వరూపే స్యాన్మతేర్గతిః ।
తత్సర్వం వద విప్రర్షే యేన శ్రేయోఽహమాప్నుయామ్ ॥ ౪ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి దేవ్యారాధనముత్తమమ్ ।
యత్యుతేన శ్రుతేనాపి నరః శ్రేయోఽత్ర విన్దతే ॥ ౫ ॥

ఏవమేతన్నారదేన పృష్టో నారాయణః పురా ।
తస్మై యదుక్తవాన్దేవో యోగచర్యాప్రవర్తకః ॥ ౬ ॥

ఏకదా నారదః శ్రీమాన్పర్యటన్పుథివీమిమామ్ ।
నారాయణాశ్రమం ప్రాప్తో గతభేదశ్చ తస్థివాన్ ॥ ౭ ॥

తస్మై యోగాత్మానే నత్వా బ్రహ్మదేవతనూద్భవః ।
పర్యపృచ్ఛదీమం చార్థం యత్పృష్టో భవతానఘ ॥ ౮ ॥

నారద ఉవాచ ।

దేవదేవ మహాదేవ పురాణపురుషోత్తమ ।

జగదాధార సర్వజ్ఞ జ్ఞాఘనీయోరుసద్గుణ ॥ ౯ ॥

జగత్సత్త్వమాద్యం యత్తన్నే వద యథేప్పితమ్ ।

జాయతే కుత ఏవేదం కుతశ్చేదం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౦ ॥

కుతోఽస్తం ప్రాప్నుయాత్కాలే కుత్ర సర్వఫలోదయః ।

కేన జ్ఞాతేన మాయైషా మోహభూర్నాశమాప్నుయాత్ ॥ ౧౧ ॥

కయార్చయా కిం జపేన కిం ధ్యానేనాత్మహృత్కజే ।

ప్రకాశో జాయతే దేవ తమస్యర్కోదయో యథా ॥ ౧౨ ॥

ఏతత్ప్రశ్నోత్తరం దేవ బ్రూహి సర్వమశేషతః ।

యథా లోకస్తరేదనతమసం త్వజ్ఞునైవ హి ॥ ౧౩ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం దేవర్షిణా పృష్టః ప్రాచీనో మునిసత్తమః ।

నారాయణో మహాయోగీ ప్రతినన్ద్య వచోఽబ్రవీత్ ॥ ౧౪ ॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

శృణు దేవర్షివర్యాత్ర జగత్సత్త్వముత్తమమ్ ।

యేన జ్ఞాతేన మర్త్యో హి జాయతే న జగద్భ్రమే ॥ ౧౫ ॥

జగత్సత్త్వమిత్యేవ దేవీ ప్రోక్తా మయాపి హి ।

ఋషిభిరేవగన్ధర్వైరవైశ్చాపి మనీషిభిః ॥ ౧౬ ॥

సా జగత్సృజతే దేవీ తయా చ ప్రతిపాల్యతే ।

తయా చ నాశ్యతే సర్వమితి ప్రోక్తం గుణత్రయాత్ ॥ ౧౭ ॥

తస్యాః స్వరూపం వక్ష్యామి దేవ్యాః సిద్ధర్షిపూజితమ్ ।

స్మరతాం సర్వపాపఘ్నం కామదం మోక్షదం తథా ॥ ౧౮ ॥

మనుః స్వాయమ్భువన్త్యాద్యః పద్మపుత్రః ప్రతాపవాన్ ।

శతరూపాపతిః శ్రీమాన్సర్వమన్వన్తరాధిపః ॥ ౧౯ ॥

స మనుః పితరం దేవం ప్రజాపతిమకల్మషమ్ ।

భక్త్యా పర్యచరత్పూర్వం తమవచాత్మభూః సుతమ్ ॥ ౨౦ ॥

పుత్ర పుత్ర త్వయా కార్యం దేవ్యారాధనముత్తమమ్ ।

తత్ప్రసాదేన తే తాత ప్రజాసర్గః ప్రసిద్ధ్యతి ॥ ౨౧ ॥

ఏవముక్తః ప్రజాస్రప్తా మనుః స్వాయమ్భువో విరాట్ ।

జగద్యోనిం తదా దేవీం తపసాతర్చయద్ విభుః ॥ ౨౨॥
 తుష్టావ దేవీం దేవేశీం సమాహితమతిః కిల ।
 ఆద్యాం మాయాం సర్వశక్తిం సర్వకారణకారణామ్ ॥ ౨౩॥
 మనురువాచ ।
 నమో నమస్తే దేవేశి జగత్కారణకారణే ।
 శఙ్ఖచక్రగదాహస్తే నారాయణహృదాశ్రితే ॥ ౨౪॥
 వేదమూర్తే జగన్మాతః కారణస్థానరూపిణి ।
 వేదత్రయప్రమాణజ్ఞే సర్వదేవనుతే శివే ॥ ౨౫॥
 మాహేశ్వరి మహాభాగే మహామాయే మహోదయే ।
 మహాదేవప్రియావాసే మహాదేవప్రియజ్కరి ॥ ౨౬॥
 గోపేంద్రస్య ప్రియే జ్యేష్ఠే మహానందే మహోత్సవే ।
 మహామారీభయహరే నమో దేవాదిపూజితే ॥ ౨౭॥
 సర్వమంగలమాంజల్యే శివే సర్వార్థసాధికే ।
 శరణ్యే త్ర్యంబుకే గౌరి నారాయణి నమోఽస్తు తే ॥ ౨౮॥
 యతశ్చేదం యయా విశ్వమోతం ప్రోతం చ సర్వదా ।
 చైతన్యమేకమాద్యన్తరహితం తేజసాం నిధిమ్ ॥ ౨౯॥
 బ్రహ్మ యదీక్షణాత్సర్వం కరోతి చ హరిః సదా ।
 పాలయత్యపి విశేషః సంహర్తా యదనుగ్రహాత్ ॥ ౩౦॥
 మధుక్రైటభసమ్భూతభయార్తః పద్మసమ్భవః ।
 యస్యాః స్తవేన ముముచే ఘోరదైత్యభవామ్బుధేః ॥ ౩౧॥
 త్వం హ్రీః కీర్తిః స్మృతిః కాన్తిః కమలా గిరిజా సతీ ।
 దాక్షాయణీ వేదగర్భా సిద్ధిదాత్రీ సదాభయా ॥ ౩౨॥
 స్తోష్యే త్వాం చ నమస్యామి పూజయామి జపామి చ ।
 ధ్యాయామి భావయే వీక్షే శ్రోష్యే దేవి ప్రసీద మే ॥ ౩౩॥
 బ్రహ్మ వేదనిధిః కృష్ణో లక్ష్మణావాసః పురన్దరః ।
 త్రిలోకాధిపతిః పాశీ యాదసామ్పత్తిరుత్తమః ॥ ౩౪॥
 కుబేరో నిధినాథోఽభూద్యమో జాతః పరేతరాట్ ।
 నైర్వృతో రక్షసాం నాథః సోమో జాతో హ్యపొమయః ॥ ౩౫॥

త్రిలోకవన్ద్యే లోకేశి మహామాణ్డల్యరూపిణి ।
నమస్తేఽస్తు పునర్భూయో జగన్మాతర్పమో నమః ॥ ౩౬ ॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।
ఏవం స్తుతా భగవతీ దుర్గా నారాయణీ పరా ।
ప్రసన్నా ప్రాహ దేవర్షే బ్రహ్మపుత్రమిదం వచః ॥ ౩౭ ॥

దేవ్యువాచ ।
వరం వరయ రాజేన్ద్ర బ్రహ్మపుత్ర యదిచ్ఛసి ।
ప్రసన్నాహం స్తవేనాత్ర భక్త్యా చారాధనేన చ ॥ ౩౮ ॥

మనురువాచ ।
యది దేవి ప్రసన్నాసి భక్త్యా కారుణీకోత్తమే ।
తదా నిర్విఘ్నతః సృష్టిః ప్రజాయాః స్యాత్తవాఙ్మయా ॥ ౩౯ ॥

దేవ్యువాచ ।
ప్రజాసర్గః ప్రభవతు మమానుగ్రహతః కిల ।
నిర్విఘ్నేన చ రాజేన్ద్ర వృద్ధిశ్చాఽప్యత్తరోత్తరమ్ ॥ ౪౦ ॥
యః కశ్చిత్పఠతే స్తోత్రం మధ్యక్ష్యా త్వత్కృతం సదా ।
తేషాం విద్యా ప్రజాసిద్ధిః కీర్తిః కాన్త్యదయః ఖలు ॥ ౪౧ ॥

జాయస్తే ధనధాన్యాని శక్తిరప్రహతా నృణామ్ ।
సర్వత్ర విజయో రాజన్ సుఖం శత్రుపరిక్షయః ॥ ౪౨ ॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।
ఏవం దత్త్వా వరాన్ దేవీ మనవే బ్రహ్మసూనవే ।
అస్తర్ధానం గతా చాసీత్పశ్యతస్తస్య ధీమతః ॥ ౪౩ ॥

అథ లబ్ధవరో రాజా బ్రహ్మపుత్రః ప్రతాపవాన్ ।
బ్రహ్మణమబ్రవీత్తాత స్థానం మే దీయతాం రహః ॥ ౪౪ ॥

యత్రాహం సమధిష్ఠాయ ప్రజాః స్రక్ష్యామి పుష్కలాః ।
యక్ష్యామి యజ్ఞైర్దేవేశం తత్సమాదిశ మాచిరమ్ ॥ ౪౫ ॥

ఇతి పుత్రవచః శ్రుత్వా ప్రజాపతిపత్నిర్విభుః ।
చిన్తయామాస సుచిరం కథం కార్యం భవేదిదమ్ ॥ ౪౬ ॥

సృజతో మే గతః కాలో విపులోఽనన్తసంఖ్యకః ।
 ధరా వారిభః స్తుతా మగ్నా రసం యాతాఖిలాశ్రయా ॥ ౪౭॥
 ఇదం మచ్చిన్వితం కార్యం భగవానాదిపూరుషః ।
 కరిష్యతి సహాయో మే యదాదేశేఽహమాశ్రితః ॥ ౪౮॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయామష్టమస్కంధే భువనకోశప్రసజ్ఞే
 దేవ్యా మనవే వరదానవర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౮.౧॥

౮.౨ ద్వివీతీయోఽధ్యాయః । ధరణ్యుద్ధారవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।
 ఏవం మీమాంసతస్తస్య పద్మయోనేః పరన్తప ।
 మన్వాదిభిర్మునివరైర్మరీచ్యైర్ద్యైః సమన్తతః ॥ ౧॥
 ధ్యాయతస్తస్య నాసాగ్రాద్విరజ్జోః సహసానఘ ।
 వరాహాపోతో నిరగాదేకాఙ్గులప్రమాణతః ॥ ౨॥
 తస్యైవ పశ్యతః ఖస్థః క్షణేన కిల నారద ।
 కరిమాత్రం ప్రవవృథే తదద్భుతతమం హ్యభూత్ ॥ ౩॥
 మరీచిముఖ్యైర్విప్రైః సనకాద్యైశ్చ నారద ।
 తద్ దృష్ట్వా సౌకరం రూపం తర్కయామాస పద్మభూః ॥ ౪॥
 కిమేతత్సౌకరవ్యాజం దివ్యం సత్త్వమవస్థితమ్ ।
 అత్యాశ్చర్యమిదం జాతం నాసికాయా వినిఃసృతమ్ ॥ ౫॥
 దృష్టోఽఙ్గుష్ఠశిరోమాత్రః క్షణాచ్ఛైలేన్ద్రసన్నిభః ।
 ఆహోస్విదభగవాన్కం వా యజ్ఞో మే ఖేదయన్మనః ॥ ౬॥
 ఇతి తర్కయతస్తస్య బ్రహ్మణః పరమాత్మనః ।
 వరాహరూపో భగవాఙ్జుగర్జాచలసన్నిభః ॥ ౭॥
 విరఞ్చం హర్షయామాస సంహతాంశ్చ ద్విజోత్తమాన్ ।
 స్వగర్జశబ్దమాత్రేణ దిక్పాన్తమనునాదయన్ ॥ ౮॥
 తే నిశమ్య స్వఖేదస్య క్షయితుం ఘుర్భురస్వనమ్ ।
 జనస్తపఃసత్యలోకవాసినోఽమరవర్యకాః ॥ ౯॥

ఛన్దోమయైః స్తోత్రవరైర్పక్వామాథర్వసమ్భవైః ।
 వచోభిః పురుషం త్వాద్యం ద్విజేన్ద్రాః పర్యవారిన్ ॥ ౧౦॥
 తేషాం స్తోత్రం నిశమ్యాద్యో భగవాన్ హరిరీశ్వరః ।
 కృపావలోకమాత్రేణానుగృహీత్వా౭౭ప ఆవిశత్ ॥ ౧౧॥
 తస్యాన్తర్విశతః క్రూరసటాఘాతప్రపీడితః ।
 సముద్రో౭థాబ్రవీద్దేవ రక్ష మాం శరణార్తిహన్ ॥ ౧౨॥
 ఇత్యాకర్ణ్య సముద్రోక్తం వచనం హరిరీశ్వరః ।
 విదారయజ్జలచరాజ్ఞాగామాన్తర్జలే విభుః ॥ ౧౩॥
 ఇతస్తతో౭భిధావన్సన్ విచిన్వన్ప్రథివీం ధరామ్ ।
 ఆఘ్రాయాఘ్రాయ సర్వేశో ధరామాసాదయచ్ఛనైః ॥ ౧౪॥
 అన్తర్జలగతాం భూమిం సర్వసత్త్వాశ్రయాం తదా ।
 భూమిం స దేవదేవేశో దంష్ట్రయోదాజహార తామ్ ॥ ౧౫॥
 తాం సముద్ధృత్య దంష్ట్రాగ్రే యజ్ఞేశో యజ్ఞపూరూషః ।
 శుశుభే దిగ్గజో యద్వదుద్ధృత్యాథ సుపద్మీనీమ్ ॥ ౧౬॥
 తం దృష్ట్వా దేవదేవేశో విరఞ్చిః సమనుః స్వరాట్ ।
 తుష్టావ వాగ్నిరేవేశం దంష్ట్రోద్ధృతవసున్ధరమ్ ॥ ౧౭॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 జితం తే పుణ్డరీకాక్ష భక్తానామార్తినాశన ।
 ఖర్వీకృతసురాధార సర్వకామఫలప్రద ॥ ౧౮॥
 ఇయం చ ధరణీ దేవ శోభతే వసుధా తవ ।
 పద్మీనీవ సుపత్రాఢ్యా మతఙ్గజకరోద్ధృతా ॥ ౧౯॥
 ఇదం చ తే శరీరం వై శోభతే భూమిసఙ్గమాత్ ।
 ఉద్ధృతామ్బుజశుణ్డాగ్రకరీన్ద్రతనుసన్నిభమ్ ॥ ౨౦॥
 నమో నమస్తే దేవేశ సృష్టిసంహారకారక ।
 దానవానాం వినాశాయ కృతనానాకృతే ప్రభో ॥ ౨౧॥
 అగ్రతశ్చ నమస్తే౭స్తు పృష్ఠతశ్చ నమో నమః ।
 సర్వామరాధారభూత బృహద్ధామ నమో౭స్తు తే ॥ ౨౨॥

త్వయాహం చ ప్రజాసర్గే నియుక్తః శక్తిబృంహితః ।
 త్వదాజ్ఞావశతః సర్గం కరోమి వికరోమి చ ॥ ౨౩ ॥
 త్వత్సహాయేన దేవేశా అమరాశ్చ పురా హరే ।
 సుధాం విభేజిరే సర్వే యథాకాలం యథాబలమ్ ॥ ౨౪ ॥
 ఇన్ద్రస్త్రిలోకీసామ్రాజ్యం లబ్ధవాంస్తన్నిదేశతః ।
 భునక్తి లక్ష్మీం బహులాం సురసజ్జప్తపూజితః ॥ ౨౫ ॥
 వహ్నిః పావకతాం లభ్యా జాతరాదివిభేదతః ।
 దేవాసురమనుష్యాణాం కరోత్యాప్యాయనం తథా ॥ ౨౬ ॥
 ధర్మరాజోఽథ పితృణామధిపః సర్వకర్మదృక్ ।
 కర్మణాం ఫలదాతాసౌ త్వన్నియోగాదధీశ్వరః ॥ ౨౭ ॥
 నైర్మతో రక్షసామీశో యక్షో విఘ్నవినాశనః ।
 సర్వేషాం ప్రాణీనాం కర్మసాక్షీ త్వత్తః ప్రజాయతే ॥ ౨౮ ॥
 వరుణో యాదసామీశో లోకపాలో జలాధిపః ।
 త్వదాజ్ఞాబలమాశ్రిత్య లోకపాలత్వమాగతః ॥ ౨౯ ॥
 వాయుర్గర్భవహః సర్వభూతప్రాణనకారణమ్ ।
 జాతస్తవ నిదేశేన లోకపాలో జగద్గురుః ॥ ౩౦ ॥
 కుబేరః కిన్నరాదీనాం యక్షాణాం జీవనాశ్రయః ।
 త్వదాజ్ఞాన్తర్గతః సర్వలోకపేషు చ మాన్యభూః ॥ ౩౧ ॥
 ఈశానః సర్వరుద్రాణామీశ్వరాన్తకరః ప్రభుః ।
 జాతో లోకేశవన్ద్యోఽసౌ సర్వదేవాధిపాలకః ॥ ౩౨ ॥
 నమస్తుభ్యం భగవతే జగదీశాయ కుర్మహే ।
 యస్యాంశభాగాః సర్వే హి జాతా దేవాః సహస్రశః ॥ ౩౩ ॥
 నారద ఉవాచ ।
 ఏవం స్తుతో విశ్వస్పృజా భగవానాదిపూరుషః ।
 లీలావలోకమాత్రేణాప్యనుగ్రహమవాస్పృజత్ ॥ ౩౪ ॥
 తత్త్రైయాభ్యాగతం దైత్యం హిరణ్యాక్షం మహాసురమ్ ।
 రుద్రానమధ్వనో భీమం గదయాతాడయద్ధరిః ॥ ౩౫ ॥

తద్రక్తపఙ్కదీగ్ధాఙ్గో భగవానాదిపూరుషః ।

ఉద్భృత్య ధరణీం దేవో దంష్ట్రయా లీలయాపు తామ్ ॥ ౩౬॥

నివేశ్య లోకనాథేశో జగము స్థానమాత్మనః ।

ఏతద్భగవతశ్చిత్రం ధరణ్యుద్ధరణం పరమ్ ॥ ౩౭॥

శృణుయాద్యః పుమాన్ యశ్చ పఠేచ్ఛరితముత్తమమ్ ।

సర్వపాపవినిర్ముక్తో వైష్ణవీం గతిమాప్నుయాత్ ॥ ౩౮॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయామష్టమస్కంధే ధరణ్యుద్ధరవర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౮.౨॥

౮.౩ తృతీయోఽధ్యాయః । భువనకోశవిస్తారే స్వామమ్భవమనువంశకీర్తనమ్

।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

మహీం దేవః ప్రతిష్ఠాప్య యథాస్థానే చ నారద ।

వైకుణ్ఠలోకమగమద్ బ్రహ్మోవాచ స్వమాత్మజమ్ ॥ ౧॥

స్వామమ్భావ మహాబాహో పుత్ర తేజస్వినాంవర ।

స్థానే మహీమయే తిష్ఠ ప్రజాః సృజ యథోచితమ్ ॥ ౨॥

దేశకాలవిభాగేన యజ్ఞేశం పురుషం యజ ।

ఉచ్ఛావచపదారైశ్చ యజ్ఞసాధనకైర్విభో ॥ ౩॥

ధర్మమాచర శాస్త్రోక్తం వర్ణాశ్రమనిబంధనమ్ ।

ఏతేన క్రమయోగేన ప్రజావృద్ధిర్భవిష్యతి ॥ ౪॥

పుత్రానుత్పాద్య గుణతః కీర్త్యా కాన్త్యాత్మరూపిణః ।

విద్యావినయసమ్పన్నాన్ సదాచారవతాం వరాన్ ॥ ౫॥

కన్యాశ్చ దత్త్వా గుణవద్యశోవదభ్యః సమాహితః ।

మనః సమ్యక్ సమాధాయ ప్రధానపురుషే పఠే ॥ ౬॥

భక్తిసాధనయోగేన భగవత్పరివర్షయా ।

గతిమిష్టాం సదా వన్ద్యాం యోగినాం గమితా భవాన్ ॥ ౭॥

ఇత్యాశ్వాస్య మనుం పుత్ర పద్మయోనిః ప్రజాపతిః ।

ప్రజాసర్గే నియమ్యాముం స్వధామ ప్రత్యపద్యత ॥ ౮॥

ప్రజాః సృజత పుత్రేతి పితురాజ్ఞాం సమాదధత్ |
 స్వామముభవః ప్రజాసర్గమకరోత్పుథివీపతిః || ౯ ||
 ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌ మనుపుత్రౌ మహాజసౌ |
 కన్యాస్తీస్సః ప్రసూతాశ్చ తాసాం నామాని మే శ్ంబు || ౧౦
 ఆకూతిః ప్రథమా కన్యా ద్వితీయా దేవహూతికా |
 తృతీయా చ ప్రసూతిర్హి విఖ్యాతా లోకపావనీ || ౧౧
 ఆకూతిం రుచయే ప్రాదాత్కర్తమాయ చ మధ్యమామ్ |
 దక్షాయాదాత్ప్రసూతిం చ యాసాం లోక ఇమాః ప్రజాః || ౧౨
 రుచేః ప్రజజ్ఞే భగవాన్ యజ్ఞో నామాదిపూరుషః |
 ఆకూత్యాం దేవహూత్యాం చ కపిలోఽసౌ చ కర్తమాత్ || ౧౩
 సాఙ్ఖ్యాచార్యః సర్వలోకే విఖ్యాతః కపిలో విభుః |
 దక్షాత్ప్రసూత్యాం కన్యాశ్చ బహుశో జజ్ఞిరే ప్రజాః || ౧౪
 యాసాం సంతానసమ్భూతా దేవతిర్యజ్నురాదయః |
 ప్రసూతా లోకవిఖ్యాతా సర్వే సర్గప్రవర్తకాః || ౧౫
 యజ్ఞశ్చ భగవాన్ స్వామముభవమన్వన్తరే విభుః |
 మనుం రరక్ష రక్షోభ్యో యామైర్దేవగణైర్వృతః || ౧౬
 కపిలోఽపి మహాయోగీ భగవాన్ స్వాశ్రమే స్థితః |
 దేవహూత్యై పరం జ్ఞానం సర్వావిద్యానివర్తకమ్ || ౧౭
 సవిశేషం ధ్యానయోగమధ్యాత్మజ్ఞాననిశ్చయమ్ |
 కాపిలం శాస్త్రమాఖ్యాతం సర్వాజ్ఞానవినాశనమ్ || ౧౮
 ఉపదిశ్య మహాయోగీ స యయౌ పులహాశ్రమమ్ |
 అధ్యాపి వర్తతే దేవః సాఙ్ఖ్యాచార్యో మహాశయః || ౧౯
 యన్నామస్మరణేనాపి సాఙ్ఖ్యయోగశ్చ సిద్ధ్యతి |
 తం వందే కపిలం యోగాచార్యం సర్వవరప్రదమ్ || ౨౦
 ఏవముక్తం మనోః కన్యావంశవర్ణనముత్తమమ్ |
 పఠతాం శ్ంబుణ్యతాం చాపి సర్వపాపవినాశనమ్ || ౨౧
 అతః పరం ప్రవక్ష్యామి మనుపుత్రాన్వయం శుభమ్ |
 యదాకర్ణనమాత్రేణ పరం పదమవాప్నుయాత్ || ౨౨
 ద్వీపవర్షనముద్రాదివ్యవస్థా యత్సుతైః కృతా |
 వ్యవహారప్రసిద్ధ్యర్థం సర్వభూతసుఖాప్తయే || ౨౩

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
భువనకోశవిస్తారే స్వామముభవమనువంశకీర్తనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౮.3॥

చతుర్థోఽధ్యాయః । భువనకోశవిషయే ప్రియవ్రతవంశవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

మనోః స్వామముభవస్యాసీజ్యేష్ఠః పుత్రః ప్రియవ్రతః ।

పితుః సేవాపరో నిత్యం సత్యధర్మపరాయణః ॥ ౧॥

ప్రజాపతేర్దహితరం సురూపాం విశ్వకర్మణః ।

బర్హిష్ఠతీం చోపయేమే సమానాం శీలకర్మభిః ॥ ౨॥

తస్యాం పుత్రాన్దశ గుణైరన్వితాన్భావితాత్మనః ।

జనయామాస కన్యాం చోర్జస్వతీం చ యవీయసీమ్ ॥ 3॥

ఆగ్నేధ్రశ్చేధ్రజహ్వాశ్చ యజ్ఞభాహుస్తృతీయకః ।

మహావీరశ్చతుర్థస్తు పంచమో రుక్మశుక్రకః ॥ ౪॥

ఘృతపృష్ఠశ్చ సవనో మేధాతిథిరథాష్టమః ।

వీతిహోత్రః కవిశ్చేతి దశైతే వహ్నినామకాః ॥ ౫॥

ఏతేషాం దశపుత్రాణాం త్రయోఽప్యాసన్విరాగిణః ।

కవిశ్చ సవనశ్చైవ మహావీర ఇతి త్రయః ॥ ౬॥

ఆత్మవిద్యాపరిష్ఠాతాః సర్వే తే హ్యూర్ధ్వరేతసః ।

ఆశ్రమే పరహంసాఖ్యే నిఃస్పృహో హ్యభవన్ముదాః ॥ ౭॥

అపరస్యాం చ జాయాయాం త్రయః పుత్రాశ్చ జజ్ఞిరే ।

ఉత్తమస్తామసశ్చైవ రైవతశ్చేతి విశ్రుతాః ॥ ౮॥

మన్వన్తరాధిపతయ ఏతే పుత్రా మహౌజసః ।

ప్రియవ్రతః స రాజేన్ద్రో బుభుజే జగతీమిమామ్ ॥ ౯॥

ఏకాదశార్బుదాబ్దానామవ్యాహతబలేన్ద్రియః ।

యదా సూర్యః పృథివ్యాశ్చ విభాగే ప్రథమేఽతపత్ ॥ ౧౦॥

భాగే ద్వితీయే తత్రాసీదన్ధకారోదయః కిల ।

ఏవం వ్యతికరం రాజా విలోక్య మనసా చిరమ్ ॥ ౧౧॥

ప్రశాస్తి మయి భూమ్నాం చ తమః ప్రాదుర్భవేత్కథమ్ |
 ఏవం నివారయిష్యామి భూమా యోగబలేన చ || ౧౨ ||

ఏవం వ్యవసితో రాజా పుత్రః స్వామ్యముభవస్య సః |
 రథేనాదిత్యవర్ణేన సప్తకృత్యః ప్రకాశయన్ || ౧౩ ||

తస్యాపి గచ్ఛతో రాజ్ఞో భూమా యద్రథనేమయః |
 పతితాస్తే సముద్రాఖ్యాం భేజిరే లోకహేతవే || ౧౪ ||

జాతాః ప్రదేశాస్తే సప్త ద్వీపా భూమా విభాగశః |
 రథనేమిసముత్థాస్తే పరిఖాః సప్త సిన్ధవః || ౧౫ ||

యత ఆసంస్తతః సప్త భువో ద్వీపా హి తే స్మృతాః |
 జమ్బుద్వీపః ప్లక్షద్వీపః శాల్యలీద్వీపసంజ్ఞకః || ౧౬ ||

కుశద్వీపః క్రౌంచద్వీపః శాకద్వీపశ్చ పుష్కరః |
 తేషాం చ పరిమాణం తు ద్విగుణం చోత్తరోత్తరమ్ || ౧౭ ||

సమస్తతశ్చోపక్లృప్తం బహిర్భాగక్రమేణ చ |
 షారోదేక్షురసోదౌ చ సురోదశ్చ ఘృతోదకః || ౧౮ ||

క్షీరోదో దధిమణ్డోదః శుద్ధోదశ్చేతి తే స్మృతాః |
 సప్తైతే ప్రతివిఖ్యాతాః పృథివ్యాం సిన్ధవస్తదా || ౧౯ ||

ప్రథమో జమ్బుద్వీపాఖ్యో యః షారోదేన వేష్టితః |
 తప్తతిం విదధే రాజా పుత్రమాగ్నీధ్రసంజ్ఞకమ్ || ౨౦ ||

ప్లక్షద్వీపే ద్వితీయేఽస్మిన్ద్వీపేక్షురససమ్లుతే |
 జాతస్తదధిపః ప్రైయవ్రత ఇధ్మాదిజిహ్వాకః || ౨౧ ||

శాల్యలీద్వీప ఏతస్మిన్సురోదధిపరిప్లుతే |
 యజ్జబాహుం తదధిపం కరోతి స్మ ప్రైయవ్రతః || ౨౨ ||

కుశద్వీపేఽతిరమ్యే చ ఘృతోదేనోపవేష్టితే |
 హిరణ్యరేతా రాజాభూత్ప్రియవ్రతతనూజనిః || ౨౩ ||

క్రౌంచద్వీపే పంచమే తు క్షీరోదపరిసమ్లుతే |
 ప్రైయవ్రతో ఘృతపృష్ఠః పతిరాసీన్మహాబలః || ౨౪ ||

శాకద్వీపే చారుతరే దధిమణ్డోదసంజ్ఞులే |
 మేధాతిథిరభూద్రాజా ప్రియవ్రతసుతో వరః || ౨౫ ||

పుష్కరద్వీపకే శుద్ధోదకసిన్ధుసమాకులే ।

వీతిహోత్రో బభూవాసౌ రాజా జనకసమ్మతః ॥ ౨౬ ॥

కన్యామూర్ఖస్వతీనామ్నీం దదాపుశనసే విభుః ।

ఆసీత్తస్యాం దేవయానీ కన్యా కావ్యస్య విశ్రుతా ॥ ౨౭ ॥

ఏవం విభజ్య పుత్రేభ్యః సప్తద్వీపాన్ ప్రియవ్రతః ।

వివేకవశగో భూత్వా యోగమార్గాశ్రితోఽభవత్ ॥ ౨౮ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే

భువనకోశవిషయే ప్రియవ్రతవంశవర్ణనం నామ చతుర్దేఽధ్యాయః ॥ ౮.౪ ॥

౮.౫ పంచమోఽధ్యాయః । భువనలోకవర్ణనే ద్వీపవర్షవిభేదవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

దేవర్షే శృణు విస్తారం ద్వీపవర్షవిభేదతః ।

భూమణ్ణలస్య సర్వస్య యథా దేవప్రకల్పితమ్ ॥ ౧ ॥

సమాసాత్సమ్ప్రవక్ష్యామి నాలం విస్తరతః క్వచిత్ ।

జమ్బుద్వీపః ప్రథమతః ప్రమాణే లక్షయోజనః ॥ ౨ ॥

విశాలో వర్షులాకారో యథాబ్జస్య చ కర్ణికా ।

నవ వర్షాణి యస్మింశ్చ నవసాహస్రయోజనైః ॥ ౩ ॥

ఆయామైః పరిసంఖ్యాని గిరిభిః పరితః శ్రితైః ।

అష్టాభిర్ధీర్భూపైశ్చ సువిభక్తాని సర్వతః ॥ ౪ ॥

ధనుర్వత్సంస్థితే జ్ఞేయే ద్వే వర్షే దక్షిణోత్తరే ।

ధీర్హణి తత్ర చత్వారి చతురస్రమిలావృతమ్ ॥ ౫ ॥

ఇలావృతం మధ్యవర్షం యన్నాభ్యాం సుప్రతిష్ఠితః ।

సావర్ణో గిరిరాజోఽయం లక్షయోజనముచ్ఛ్రితః ॥ ౬ ॥

కర్ణికారూప ఏవాయం భూగోలకమలస్య చ ।

మూర్ధ్ని ద్వాత్రింశత్సహస్రయోజనైర్వితతస్త్వయమ్ ॥ ౭ ॥

మూలే షోడశసాహస్రస్తావతాన్తర్గతః షీతో ।

ఇలావృతస్సోత్తరతో నీలః శ్వేతశ్చ శృంగవాన్ ॥ ౮ ॥

త్రయో వై గిరయః ప్రోక్తా మర్యాదావధయస్త్రిషు ।
 రమ్యకాఖ్యే తథా వర్షే ద్వితీయే చ హిరణ్మయే ॥ ౯ ॥
 కురువర్షే తృతీయే తు మర్యాదాం వ్యజ్ఞాయన్తి తే ।
 ప్రాగాయతా ఉభయతః ఊరోదావధయస్తథా ॥ ౧౦ ॥
 ద్విసహస్రపృథుతరాస్తథా ఏకైకశః క్రమాత్ ।
 పూర్వాత్పూర్వాచ్ఛ్రీత్తరస్యాం దశాంశాదధికాంశతః ॥ ౧౧ ॥
 దైర్ఘ్య ఏవ ప్రాసస్తీమే నానానదనదీయుతాః ।
 ఇలావృతాద్దక్షిణతో నిషధో హేమకూటకః ॥ ౧౨ ॥
 హిమాలయశ్చేతి త్రయః ప్రాగ్విస్తీర్ణాః సుశోభనాః ।
 ఆయుతోత్సేధభాజస్తే యోజనైః పరికీర్తితాః ॥ ౧౩ ॥
 హరివర్షం కిమ్పూరుషం భారతం చ యథాతథమ్ ।
 విభాగాత్కృత్యధయన్త్యేతే మర్యాదాగిరయస్త్రయః ॥ ౧౪ ॥
 ఇలావృతాత్పశ్చిమతో మాల్యవాన్నామపర్వతః ।
 పూర్వేణ చ తతః శ్రీమాన్ గన్ధమాదనపర్వతః ॥ ౧౫ ॥
 ఆనీలనిషధం త్వేతౌ చాయతౌ ద్విసహస్రతః ।
 యోజనైః పృథుతాం యాతౌ మర్యాదాకారకౌ గిరీ ॥ ౧౬ ॥
 కేతుమాలాఖ్యభద్రాశ్వవర్షయోః ప్రథితౌ చ తౌ ।
 మన్దరశ్చ తథా మేరుమన్దరశ్చ సుపార్శ్వకః ॥ ౧౭ ॥
 కుముదశ్చేతి విఖ్యాతా గిరయో మేరుపాదకాః ।
 యోజనాయుతవిస్తారోన్నాహా మేరోశ్చతుర్దిశమ్ ॥ ౧౮ ॥
 అవష్టమృకరాస్తే తు సర్వతోఽభివిరాజితాః ।
 ఏతేషు గిరిషు ప్రాప్తాః పాదపాశ్చుతజమ్బునీ ॥ ౧౯ ॥
 కదమ్బున్యగ్రోధ ఇతి చత్వారః పర్వతాః స్థితాః ।
 కేతవో గిరిరాజేషు ఏకాదశశతోచ్ఛ్రయాః ॥ ౨౦ ॥
 తావద్విటపవిస్తారాః శతాఖ్యపరిణాహినః ।
 చత్వారశ్చ ప్రాదాస్తేషు పయోమధ్యక్షుసజ్జలాః ॥ ౨౧ ॥
 యదుపస్పర్కినో దేవా యోగైశ్వర్యాణి విన్దతే ।
 దేవోద్యానాని చత్వారి భవన్తి లలనాసుఖాః ॥ ౨౨ ॥

నన్దనం చైత్రరథకం వైభ్రాజం సర్వభద్రకమ్ ।
యేషు స్థిత్యామరగణా లలనాయూథసంయుతాః ॥ ౨౩॥

ఉపదేవగణైర్గీతమహిమానో మహాశయాః ।
విహారన్తి స్వతన్త్రాస్తే యథాకామం యథాసుఖమ్ ॥ ౨౪॥

మన్దరోత్పక్లసంస్థస్య దేవచూతస్య మస్తకాత్ ।
ఏకాదశశతోచ్ఛ్చాయాత్ఫలాన్యమృతభాణ్ణో చ ॥ ౨౫॥

గిరికూటప్రమాణాని సుస్వాదూని మృదూని చ ।
తేషాం విశీర్యమాణానాం ఫలానాం సురసేన చ ॥ ౨౬॥

అరుణోదసవరేన అరుణోదా ప్రవర్తతే ।
నదీ రమ్యజలా దేవదైత్యరాజప్రపూజితా ॥ ౨౭॥

అరుణాఖ్యా మహారాజ వర్తతే పాపహారిణీ ।
పూజయన్తి చ తాం దేవీం సర్వకామఫలప్రదామ్ ॥ ౨౮॥

నానోపహారబలిభిః కల్మషఘ్నుభయప్రదామ్ ।
తస్యాః కృపావతోకేన క్షేమారోగ్యం వ్రజన్తి తే ॥ ౨౯॥

ఆద్యా మాయాతులానన్తా పుష్టిరీశ్వరమాలినీ ।
దుష్టనాశకరీ కాన్తిదాయినీతి స్మృతా భువి ॥ ౩౦॥

అస్యాః పూజాప్రభావేణ జామ్బూనదముదావహత్ ॥ ౩౧॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
భువనలోకవర్ణనే ద్వీపవర్షవిభేదవర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౮.౫॥

౮.౬ షష్ఠోఽధ్యాయః । భువనకోశవర్ణనేఽరుణోదాదినదీనాం నిసర్గస్థానవర్ణనమ్

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।
అరుణోదా నదీ యా తు మయా ప్రోక్తా చ నారద ।
మన్దరాన్నిపతన్తి సా పూర్వేణేలావృతం ప్లవేత్ ॥ ౧॥

యజ్ఞోషణాద్భవాన్యాశ్చానుచరీణాం స్త్రియామపి ।
యక్షగన్ధర్వపత్నీనాం దేహగన్ధవహోఽనిలః ॥ ౨॥

వాసయత్యభితో భూమిం దశయోజనసంఖ్యయా ।
 ఏవం జమ్బూఫలానాం చ తుఙ్గదేశనిపాతనాత్ ॥ 3॥
 విశిర్యతామనస్థీనాం కుఙ్కరాఙ్గప్రమాణీనామ్ ।
 రసేన చ నదీ జమ్బూనామ్నీ మేర్వాఖ్యమన్దరాత్ ॥ ౪॥
 పతస్తీ భూమిభాగే చ దక్షిణేలావృతం గతా ।
 దేవీ జమ్బూఫలాస్వాదతుష్టా జమ్బూద్వీపీ స్మృతా ॥ ౫॥
 తత్రత్యానాం చ లోకానాం దేవనాగర్షిరక్షసామ్ ।
 పూజనీయపదా మాన్యా సర్వభూతదయాకరీ ॥ ౬॥
 పావనీ పాపినాం రోగనాశినీ స్మరతామపి ।
 కీర్తితా విఘ్నసంహర్త్రీ మాననీయా దివోకసామ్ ॥ ౭॥
 కోకిలాక్షీ కామకలా కరుణా కామపూజితా ।
 కరోరవిగ్రహా ధన్యా నాకిమాన్యా గభస్తినీ ॥ ౮॥
 ఏభిర్నామపదైః కామం జపనీయా సదా నృణామ్ ।
 జమ్బూనదీరోధసోర్యా మృత్తికాతీరవర్తినీ ॥ ౯॥
 జమ్బూరసేనానువిధ్యమానా వాయుర్కయోగతః ।
 విద్యాధరామరస్త్రీణాం భూషణం వివిధం మహత్ ॥ ౧౦॥
 జామ్బూనదం సువర్ణం చ ప్రోక్తం దేవవినిర్మితమ్ ।
 యత్సువర్ణం చ విబుధా యోషిద్భిః కాముకాః సదా ॥ ౧౧॥
 ముకుటం కటిసూత్రం చ కేయూరాదీన్ప్రకుర్వతే ।
 మహాకదమ్బుః సమ్ప్రోక్తః సుపార్శ్వగిరిసంస్థితః ॥ ౧౨॥
 తస్య కోటరదేశేభ్యః పఞ్చ ధారాశ్చ యాః స్మృతాః ।
 సుపార్శ్వగిరిమూర్ధ్నిహ పతన్వేతా భువం గతాః ॥ ౧౩॥
 మధుధారాః పఞ్చ తాస్తు పశ్చిమేలావృతం ప్లుతాః ।
 యాశ్చోపభుజ్యమానానాం దేవానాం ముఖగన్ధభృత్ ॥ ౧౪॥
 వాయుః సమస్తతోఽగచ్ఛఞ్చతయోజనవాసనః ।
 ధారేశ్వరీ మహాదేవీ భక్తానాం కార్యకారిణీ ॥ ౧౫॥
 దేవపూజ్యా మహోత్సాహా కాలరూపా మహాననా ।
 వసతే కర్మఫలదా కాంతారగ్రహణేశ్వరీ ॥ ౧౬॥

కరాలదేహా కాలాక్షీ కామకోటిప్రవర్తినీ ।
 ఇత్యేతైర్నామభిః పూజ్యా దేవీ సర్వసురేశ్వరీ ॥ ౧౭ ॥
 ఏవం కుముదరూఢో యో నామ్నా శతబలో వటః ।
 తత్స్కంధేభ్యోఽధోముఖాశ్చ నదాః కుముదమూర్ధతః ॥ ౧౮ ॥
 పయోదధిమధుఘృతగుడాన్నాద్యమ్బరాదిభిః ।
 శయ్యాసనాద్యాభరణైః సర్వే కామదుఘాశ్చ తే ॥ ౧౯ ॥
 ఉత్తరేణేలావృతం తే ప్లావయన్తి సమన్తతః ।
 మీనాక్షీ తత్తలే దేవీ దేవాసురనిషేవితా ॥ ౨౦ ॥
 నీలామ్బరా రౌద్రముఖీ నీలాలకయుతా చ సా ।
 నాకినాం దేవసంజ్ఞానాం ఫలదా వరదా చ సా ॥ ౨౧ ॥
 అతిమాన్యాతిపూజ్యా చ మత్తమాతజ్గమినీ ।
 మదనోన్మాదినీ మానప్రియా మానప్రియాన్తరా ॥ ౨౨ ॥
 మారవేగధరా మారపూజితా మారమాదినీ ।
 మయూరవరశోభాఢ్యా శిఖివాహనగర్భభూః ॥ ౨౩ ॥
 ఏభిర్నామపదైర్వన్ద్యా దేవీ సా మీనలోచనా ।
 జపతాం స్మరతాం మానదాత్రీ చేశ్వరసజ్జినీ ॥ ౨౪ ॥
 తేషాం నదానాం పానీయపానానుగతచేతసామ్ ।
 ప్రజానాం న కదాచిత్స్వాద్యలీపలితలక్షణమ్ ॥ ౨౫ ॥
 క్లమస్వేదాదిదౌర్గన్ధ్యం జరామయమృతిభ్రమాః ।
 శీతోష్ణవాతవైవర్ణ్యముఖోపప్లవసశ్చయాః ॥ ౨౬ ॥
 నాపదశ్చైవ జాయన్తే యావజ్జీవం సుఖం భవేత్ ।
 నైరన్తర్యేణ తత్స్వాద్యై సుఖం నిరతిశాయకమ్ ॥ ౨౭ ॥
 తత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి సన్నివేశం చ తద్గిరేః ।
 సువర్ణమయనామ్నో వై సుమేరోః పర్వతాః పృథక్ ॥ ౨౮ ॥
 గిరయో వింశతిపరాః కర్ణికాయా ఇవేహ తే ।
 కేసరీభూయ సర్వేఽపి మేరోర్మూలవిభాగకే ॥ ౨౯ ॥
 పరితశోచపక్ష్పప్రాస్తే తేషాం నామాని శృణ్వతః ।

కురంజః కురగశ్చైవ కుసుమోభౌఽథో వికంజ్కతః ॥ ౩౦॥

త్రికూటః శిశిరశ్చైవ పతంజో రుచకస్తథా ।
నిషధశ్చ శినీవాసః కపిలః శంఖ ఏవ చ ॥ ౩౧॥

వైదూర్యశ్చార్చుధిశ్చైవ హంసో ఋషభ ఏవ చ ।
నాగః కాలంజ్జరశ్చైవ నారదశ్చేతి వింశతిః ॥ ౩౨॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
భువనకోశవర్ణనేఽరుణోదాదినదీనాం నిసర్గస్థానవర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౮.౬॥

౮.౬ సప్తమోఽధ్యాయః । భువనకోశవర్ణనే పర్వతనదీవర్షాదివర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

గిరీ మేరుం చ పూర్వేణ ద్వా చాష్టాదశయోజనైః ।
సహస్రైరాయతౌ చోదగ్ధ్విసహస్రం పృథూచ్చకో ॥ ౧॥

జలరో దేవకూటశ్చ తావేతౌ గిరివర్యకౌ ।
మేరోః పశ్చిమతోఽద్రీ ద్వా పవమానస్తథాపరః ॥ ౨॥

పారియాత్రశ్చ తౌ తావద్విఖ్యాతౌ తుఙ్గవిస్తరౌ ।
మేరోర్దక్షిణతః ఖ్యాతౌ కైలాసకరవీరకౌ ॥ ౩॥

ప్రాగాయతౌ పూర్వవృత్తౌ మహాపర్వతరాజకౌ ।
ఏవం చోత్తరతో మేరోస్త్రిశ్శృంఖమకరౌ గిరీ ॥ ౪॥

ఏతైశ్చాద్రివరైరష్టసంఖ్యైః పరివృతో గిరిః ।
సుమేరుః కాంచనగిరిః పరిభ్రాజన్ రవిర్యథా ॥ ౫॥

మేరోర్మూర్ధని ధాతుర్హి పురీ పంజ్కజజన్మనః ।
మధ్యతశ్చోచపక్లప్తేయం దశసాహస్రయోజనైః ॥ ౬॥

సమానచతురస్రాం చ శాతకౌంభుమయీం పురీమ్ ।
వర్ణయన్తి మహాత్మానః పరావరవిదో బుధాః ॥ ౭॥

తాం పురీమనులోకానామష్టానామీశిషాం పరాః ।
పుర్యః ప్రఖ్యాతసౌవర్ణరూపాస్తాశ్చ యథాదిశమ్ ॥ ౮॥

యథారూపం సార్ధనేత్రసహస్రప్రమితాః కృతాః ।

మేరోర్నవ పురాణే స్యుర్మనోవత్యమరావతీ ॥ ౯ ॥

తేజోవతీ సంయమనీ తథా కృష్ణాఙ్గానాపరా ।
శ్రద్ధావతీ గన్ధవతీ తథా చాన్యా మహోదయా ॥ ౧౦ ॥

యశోవతీ చ బ్రహ్మేన్ద్రవహ్స్వోదీనాం యథాక్రమమ్ ।
తత్రైవ యజ్జులిఙ్గస్య విష్ణోర్భగవతో విభోః ॥ ౧౧ ॥

వామపాదాఙ్గుష్ఠనఖనిర్భిన్నస్య చ నారద ।
అణ్ణోర్ధ్వభాగరన్ద్రస్య మధ్యాత్సంవిశతీ దివః ॥ ౧౨ ॥

మూర్ధన్యవతతారేయం గఙ్గా సంవిశతీ విభో ।
లోకానామఖిలానాం చ పాపహారిజలాకులా ॥ ౧౩ ॥

ఇయం చ సాక్షాద్భగవత్పదీ లోకేషు విశ్రుతా ।
కాలేన మహతా సా తు యుగసాహస్రకేణ తు ॥ ౧౪ ॥

దివో మూర్ధానమాగత్య దేవీ దేవనదీశ్వరీ ।
యత్తద్విష్ణుపదం నామ స్థానం త్రైలోక్యవిశ్రుతమ్ ॥ ౧౫ ॥

ఔత్తానపాదిర్యత్రాస్తే ధ్రువః పరమపావనః ।
భగవత్పాదయుగలం పద్మకోశరణో దధత్ ॥ ౧౬ ॥

అద్యాప్యాస్తే స రాజర్షిః పదవీమచలాం శ్రితః ।
తత్ర సప్తర్షయస్తస్య ప్రభావజ్ఞా మహాశయాః ॥ ౧౭ ॥

ప్రదక్షిణం ప్రక్రమన్తి సర్వలోకహితేషువః ।
ఆత్యన్తికీ సిద్ధిరియం తపతాం సిద్ధిదాయినీ ॥ ౧౮ ॥

ఆద్రియస్తే చ శిరసా జటాజుఘోషితేన చ ।
తతో విష్ణుపదాద్దేవీ వైకసాహస్రకోటిభిః ॥ ౧౯ ॥

విమానైరాకులే దేవయానేఽవతరతీ చ సా ।
చన్ద్రమణ్డలమాప్లావ్య పతన్తీ బ్రహ్మసద్యని ॥ ౨౦ ॥

చతుర్ధా భిద్యమానా సా బ్రహ్మలోకే చ నారద ।
చతుర్భిర్నామభిరేవీ చతుర్దిశమభిసృతా ॥ ౨౧ ॥

సరితాం చ నదీనాం చ పతిమేవాన్వపద్యత ।
సీతా చాలకనన్దా చ చతుర్భద్రైతి నామభిః ॥ ౨౨ ॥

సీతా చ బ్రహ్మసదనాచ్చిఖరేభ్యః క్షమాభృతామ్ |
 కేసరాభిధనామ్నా చ ప్రసవస్తీ చ స్వర్ణదీ || ౨౩||
 గన్ధమాదనమూర్ధ్నిహ పతితా పాపహారిణీ |
 అన్తరేణ తు భద్రాశ్వవర్షం ప్రాచ్యాం సమాగతా || ౨౪||
 క్షారోదధిం గతా సా తు ద్యునదీ దేవపూజితా |
 తతో మాల్యవతః శృంఖ్లాద్ ద్వితీయా పరినిర్గతా || ౨౫||
 తతో వేగవతీ భూత్వా కేతుమాలం సమాగతా |
 చక్షుర్నామ్నీ దేవనదీ ప్రతీచ్యాం దిశ్యుపాగతా || ౨౬||
 సరితాం పతిమావిష్టా సా గన్ధా దేవవన్దితా |
 తతస్తృతీయా ధారా తు నామ్నా ఖ్యాతా చ నారద || ౨౭||
 పుణ్యా చాలకనన్దా వై దక్షిణేనాబ్జభూపదాత్ |
 వనాని గిరికూటాని సమతిక్రమ్య చాగతా || ౨౮||
 హేమకూటం గిరివరం ప్రాప్తాతోఽపీహ నిర్గతా |
 అతివేగవతీ భూత్వా భారతం చాగతాపరా || ౨౯||
 దక్షిణం జలధిం ప్రాప్తా తృతీయా సా సరిద్వరా |
 యస్యాః స్నానాయ సరతాం మనుజానాం పదే పదే || ౩౦||
 రాజసూయాశ్వమేధాది ఫలం తు న హి దుర్లభమ్ |
 తతశ్చతుర్థీ ధారా తు భృంజవత్పర్వతాత్పునః || ౩౧||
 భద్రాభిధా సంప్రవస్తీ కురూన్సన్తర్వ్య చోత్తరాన్ |
 సముద్రం సమనుప్రాప్తా గన్ధా త్రైలోక్యపావనీ || ౩౨||
 అన్యే నదాశ్చ నద్యశ్చ వర్షే వర్షేఽపి సన్తి హి |
 బహుశో మేరుమన్దారప్రసూతాశ్చైవ నారద || ౩౩||
 తత్రాపి భారతం వర్షం కర్మక్షేత్రముశన్తి హి |
 అన్యాని చాష్టవర్షాణి భౌమస్వర్ణప్రదాని చ || ౩౪||
 స్వర్గిణాం పుణ్యశేషస్య భోగస్థానాని నారద |
 పురుషాణాం చాయుతాయుర్వజ్రాణ్ణా దేవసన్నిభాః || ౩౫||
 పురుషా నాగసాహస్రైర్దశభిః పరికల్పితాః |
 మహాసౌరతసన్తుష్టాః కలత్రాఢ్యాః సుఖాన్వితాః || ౩౬||

ఏకవర్షోనకే చాయుష్యాప్తగరాభః స్త్రియోఽపి హి ।
త్రేతాయుగసమః కాలో వర్తతే సర్వదైవ హి ॥ ౩౭॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
భువనకోశవర్ణనే పర్వతనదీవర్షాదివర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ౮.౭॥

౮.౮ అష్టమోఽధ్యాయః । భువనకోశవర్ణనే ఇలావృతభద్రాశ్వవర్షవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

తేషు వర్షేషు దేవేశాః పూర్వోక్తైః స్తవనైః సదా ।

పూజయన్తి మహాదేవీం జపధ్యానసమాధిభిః ॥ ౧॥

సర్వర్తుకుసుమశ్రేణీ శోభితా వనరాజయః ।

ఫలానాం పల్లవానాం చ యత్ర శోభా నిరస్తరమ్ ॥ ౨॥

తేషు కాననవర్షేషు వర్షపర్వతసానుషు ।

గిరిద్రోణీషు సర్వాసు నిర్మతోదకరాశిషు ॥ ౩॥

ఏకచోత్పలమాలాసు హంససారససంఘాయైః ।

విమిశ్రితేషు తేష్యేవ పక్షిభిః కూజితేషు చ ॥ ౪॥

జలక్రీడాదిభిశ్చిత్రవిసోదైః క్రీడయన్తి చ ।

సుందరీలలితభ్రూణాం విలాసాయతనేషు చ ॥ ౫॥

తత్రత్యా విహరన్త్యత్ర స్వైరం యువతిభిః సహ ।

నవస్వపి చ వర్షేషు భగవానాదిపూరుషః ॥ ౬॥

(నారాయణాఖ్యో లోకానామనుగ్రహరసైకద్యౌక్ ।)

దేవీమారాధయన్నాస్తే స చ సర్వైశ్చ పూజ్యతే ।

ఆత్మవ్యాహేనేజ్యయాసౌ సన్నిధతే సమాహితః ॥ ౭॥

ఇలావృతే తు భగవాన్ పద్మజాక్షీనముద్భవః ।

ఏక ఏవ భవో దేవో నిత్యం వసతి సాంజనః ॥ ౮॥

తత్రేత్రే నాపరః కశ్చిత్ప్రవేశం వితనోతి చ ।

భవాన్యాః శాపతస్తత్ర పుమాస్త్రీ భవతి స్ఫుటమ్ ॥ ౯॥

భవానీనాథకైః స్త్రీణామసంఖ్యైర్గణకోటిభిః ।

సంరుధ్యమానో దేవేశో దేవం సజ్కర్షణం భజన్ ॥ ౧౦॥

ఆత్మనా ధ్యానయోగేన సర్వభూతహితేచ్ఛయా ।
తాం తామసీం తురీయాం చ మూర్తిం ప్రకృతిమాత్మనః ॥ ౧౧॥

ఉపధావతే చైకాగ్రమనసా భగవానజః ।
శ్రీభగవానువాచ ।
ఓన్నమో భగవతే మహాపురుషాయ
సర్వగుణసంక్ల్యానాయానంతాయావ్యక్తాయ నమ ఇతి ॥ ౧౨॥

భజే భజన్యారణపాదపజ్కజం
భగస్య కృత్స్నస్య పరం పరాయణమ్ ।
భక్తేష్వలం భావితభూతభావనం
భవాపహం త్వా భవ భావమీశ్వరమ్ ॥ ౧౩॥

న యస్య మాయాగుణకర్మవృత్తిభి-
ర్నిరీక్షితో హ్యణ్యపి దృష్టిరజ్యతే ।
ఈశే యథా నో జితమన్యరంహసా
కస్తం న మన్యేత జిగీషురాత్మనః ॥ ౧౪॥

అసద్దృశో యః ప్రతిభాతి మాయయా
క్షీబేవ మధ్వాసవతాగమ్రలోచనః ।
న నాగవధోఽర్హణ ఈశిరే హ్రీయా
యత్పాదయోః స్పర్శనధర్షితేన్ద్రియాః ॥ ౧౫॥

యమాహురస్య స్థితిజన్మసంయమం
త్రిభిర్విహీనం యమనస్తమృషయః ।
న వేద సిద్ధార్థమివ క్వచిత్త్వితం
భూమణ్ణలం మూర్ధసహస్రధామసు ॥ ౧౬॥

యస్యాద్య ఆసీద్ గుణవిగ్రహో మహాన్
విజ్ఞానధిష్ఠోఽస్య భగవానజః కిల ।
యత్సంవృతోఽహం త్రివృతా స్వతేజసా
వైకారికం తామసమైన్ద్రియం సృజే ॥ ౧౭॥

ఏతే వయం యస్య వశే మహాత్మనః
స్థితాః శకుంతా ఇవ సూత్రయన్త్రితాః ।

మహానహంవైకృతతామసేన్ద్రియాః
సృజామ సర్వే యదనుగ్రహాదిదమ్ || ౧౮ ||

యన్నిర్మితాం కర్వపి కర్మపర్వణీం
మాయాం జనోఽయం గురుసర్గమోహితః |
న వేద నిస్తారణయోగమజ్ఞాసా
తస్మై నమస్తే విలయోదయాత్మనే || ౧౯ ||

శ్రీనారాయణ ఉవాచ |
ఏవం స భగవాన్ రుద్రో దేవం సజ్కర్షణం ప్రభుమ్ |
ఇలావృతముపాసీత దేవీగణసమాహితః || ౨౦ ||

తదైవ ధర్మపుత్రోఽసౌ నామ్నా భద్రశ్రవా ఇతి |
తత్కులస్యాపి పతయః పురుషా భద్రసేవకాః || ౨౧ ||

భద్రాశ్వవర్షే తాం మూర్తిం వాసుదేవస్య విశ్రుతామ్ |
హయమూర్తిభిదా తాం తు హయగ్రీవపదాఙ్కితామ్ || ౨౨ ||

పరమేణ సమాధ్యన్యవారకేణ నియన్త్రితామ్ |
ఏవమేవ చ తాం మూర్తిం గృణంత ఉపయాన్తి చ || ౨౩ ||

భద్రశ్రవస ఉచుః |
ఓం నమో భగవతే ధర్మాయాత్మవిశోధనాయ నమ ఇతి |
అహో విచిత్రం భగవద్విచేష్టితం
ఘ్నన్తం జనోఽయం హి మిషన్న పశ్యతి |
ధ్యాయన్న సద్యర్థి వికర్మ నేవితుం
నిర్మృత్య పుత్రం పితరం జిజీవిషుః || ౨౪ ||

వదన్తి విశ్వం కవయః స్మ నశ్వరం
పశ్యన్తి చాధ్యాత్మవిదో విపశ్చితః |
తథాపి ముహ్యన్తి తవాజ మాయయా
సువిస్మితం కృత్యమజం నతోఽస్మి తమ్ || ౨౫ ||

విశోద్భవస్థాననిరోధకర్మ తే
హ్యకర్తురగ్గీకృతమప్యపావృతః |
యుక్తం న చిత్రం త్వయి కార్యకారణే
సర్వాత్మని వ్యతిరిక్తే చ వస్తుతః || ౨౬ ||

వేదాన్ యుగాన్తే తమసా తిరస్కృతాన్
 రసాతలాద్యో నృతురణ్ణవిగ్రహాః ।
 ప్రత్యాదదే వై కవయేఽభియాచతే
 తస్మై నమస్తే వితథేహితాయ తే ॥ ౨౭॥

ఏవం స్తువన్తి దేవేశం హయశీర్షం హరిం చ తే ।
 భద్రశ్రవసనామానో వర్ణయన్తి చ తద్గుణాన్ ॥ ౨౮॥

ఏషాం చరితమేతద్ధి యః పఠేచ్ఛాచ్ఛవయేచ్ఛ యః ।
 పాపకఙ్కుకముత్సృజ్య దేవీలోకం వ్రజేచ్ఛ సః ॥ ౨౯॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
 భువనకోశవర్ణనే ఇలావృతభద్రాశ్వవర్షవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౮.౮॥

౮.౯ నవమోఽధ్యాయః । భువనకోశవర్ణనే
 హరివర్షకేతుమాలరమ్యకవర్షవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।
 హరివర్షే చ భగవాన్స్నుహరిః పాపనాశనః ।
 వర్షతే యోగయుక్తాత్మా భక్తానుగ్రహకారకః ॥ ౧॥

తస్య తద్దయితం రూపం మహాభాగవతోఽసురః ।
 పశ్యన్భక్తిసమాయుక్తః స్తౌతి తద్గుణతత్త్వవిత్ ॥ ౨॥

ప్రహ్లాద ఉవాచ ।
 ఓం నమో భగవతే నరసింహాయ నమస్తేజస్తేజసే
 ఆవిరావిర్భవ వజ్రదంష్ట్ర కర్మాశయాన్ రన్ధయ రన్ధయ
 తమో గ్రస గ్రస ఓం స్వాహా । అభయం మమాత్మని
 భూయిషాః ॥ ఓం క్షౌమ్ ॥

స్వస్త్వస్తు విశ్వస్య ఖలః ప్రసీదతాం
 ధ్యాయన్తు భూతాని శివం మిథో ధియా ।
 మనశ్చ భద్రం భజతాదధోక్షజే
 ఆవేశ్యతాం నో మతిరప్యహైతుకీ ॥ ౩॥

మాగారదారాత్మజవిత్రబన్ధుషు
 సజ్జో యది స్యాద్భగవత్ప్రియేషు నః ।

యః ప్రాణవృత్త్యా పరితుష్ట ఆత్మవాన్
సిద్ధ్యత్యదూరాన్న తథేన్ద్రియప్రియః ॥ ౪॥

యత్సంకలబ్ధం నిజవీర్యవైభవం
తీర్థం ముహుః సంస్పృశతాం హి మానసమ్ ।
హరత్యజోఽన్తః శ్రుతిభిర్గతోఽఙ్గజం
కో వై న సేవేత ముకున్దవిక్రమమ్ ॥ ౫॥

యస్యాస్తి భక్తిర్భగవత్యకించునా
సర్వైర్గుణైస్తత్ర సమాసతే సురాః ।
హరావభక్తస్య కుతో మహద్గుణా
మనోరథేనాసతి ధావతో బహిః ॥ ౬॥

హరిర్హి సాక్షాద్భగవాఞ్చరీరిణా-
మాత్మా రుషాణామివ తోయమీప్పితమ్ ।
హిత్వా మహాన్తం యది సజ్జతే గృహే
తదా మహత్త్వం వయసా దమృతీనామ్ ॥ ౭॥

తస్మాద్రజోరాగవిషాదమన్య-
మానస్పృహాభయదైన్యాధిమూలమ్ ।
హిత్వా గృహం సంస్మృతిచక్రవాలం
నృసింహపాదం భజతాం కుతో భయమ్ ॥ ౮॥

ఏవం దైత్యపతిః సోఽపి భక్త్యానుదినమీడతే ।
నృహరిం పాపమాతఙ్గహరిం హృత్పద్మవాసినమ్ ॥ ౯॥

కేతుమాలే చ వర్షే హి భగవాన్స్మరరూపధృక్ ।
ఆస్తే తద్వర్షనాథానాం పూజనీయశ్చ సర్వదా ॥ ౧౦॥

ఏతేనోపాసతే స్తోత్రజాలేన చ రమాభిజా ।
తద్వర్షనాథా సతతం మహతాం మానదాయికా ॥ ౧౧॥

రమోవాచ ।

ఓం హ్రీం హ్రీం హ్రీం స్య నమో భగవతే
హృషీకేశాయ సర్వగుణవిశేషైర్విలక్షితాత్మనే
ఆకూతీనాం చిత్తీనాం చేతసాం విశేషాణాం చాధిపతయే
షోడశకలాయ ఛన్దోమయాయాన్నమయాయామృతమయాయ

సర్వమయాయ మహసే ఓజసే బలాయ కాన్తాయ
 కామాయ నమస్తే ఉభయత్ర భూయాత్ |
 స్త్రియో వ్రతైస్త్యాం హృషీకేశ్వరం స్వతో
 హ్యోరాధ్య లోకే పతిమాశాసతేఽన్యమ్ |
 తాసాం న తే వై పరిపాన్త్యపత్యం
 ప్రియం ధనాయూంషి యతోఽస్వతన్త్రాః || ౧౨ ||

స వై పతిః స్యాదకుతోభయః స్వతః
 సమన్తతః పాతి భయాతురం జనమ్ |
 స ఏక ఏవేతరథా మిథో భయం
 నైవాత్మలాభాదధిమన్యతే పరమ్ || ౧౩ ||

యా తస్య తే పాదసరోరుహార్హణం
 న కామయేత్సాఖిలకామలమ్పుటా |
 తదేవ రాసీప్సితమిప్సితోఽర్చితో
 యద్భగ్నయాజ్ఞా భగవన్ ప్రతప్యతే || ౧౪ ||

మత్ప్రాప్తయేఽజేశసురాసురాదయ-
 స్తప్యన్త ఉగ్రం తప ఐన్ద్రియే ధియః |
 ఋతే భవత్పాదపరాయణాన్న మాం
 విదన్త్యహం త్వద్భదయా యతోఽజిత || ౧౫ ||

స త్వం మమాప్యచ్యుత శీర్షి వన్దితం
 కరామ్బుజం యత్త్వదధాయి సాత్వతామ్ |
 బిభర్షి మాం లక్ష్మ్య వరేణ్య మాయయా
 క ఈశ్వరస్యేహితమూహితుం విభుః || ౧౬ ||

ఏవం కామం స్తువన్త్యేవ లోకబన్ధస్వరూపిణమ్ |
 ప్రజాపతిముఖా వర్షనాథాః కామస్య సిద్ధయే || ౧౭ ||
 రమ్యకే నామవర్షే చ మూర్తిం భగవతః పరామ్ |
 మాత్యూం దేవాసురైర్వన్త్యాం మనుః స్తౌతి నిరన్తరమ్ || ౧౮ ||

మనురువాచ |
 ఓం నమో భగవతే ముఖ్యతమాయ నమః సత్త్వాయ
 ప్రాణాయోజసే బలాయ మహామత్స్యాయ నమః |

అన్తర్భహిశ్చాఖిలలోకపాలకై-

రదృష్టరూపో విచరస్యరుస్వనః ।

స ఈశ్వరస్త్యం య ఇదం వశే నయ-

న్నామ్నా యథా దారుమయీం నరః స్త్రియమ్ ॥ ౧౯ ॥

యం లోకపాలాః కిల మత్సరజ్వరా

హిత్యా యతన్తోఽపి పృథక్ సమేత్య చ ।

పాతుం న శేకుర్ద్విపదశ్చతుష్పదః

సరీస్యపం స్థాణు యదత్ర దృశ్యతే ॥ ౨౦ ॥

భవాన్ యుగాన్తార్ణవ ఊర్మిమాలిని

క్షోణీమిమామోషధివీరుధాం నిధిమ్ ।

మయా సహోరుక్రమ తేఽజ ఓజసా

తస్మై జగత్ప్రాణగణాత్మనే నమః ॥ ౨౧ ॥

ఏవం స్తౌతి చ దేవేశం మనుః పార్థివసత్తమః ।

మత్స్యవతారం దేవేశం సంశయచ్ఛేదకారణమ్ ॥ ౨౨ ॥

ధ్యానయోగేన దేవస్య నిర్ధూతాశేషకల్మషః ।

ఆస్తే పరివరన్భక్త్యా మహాభాగవతోత్తమః ॥ ౨౩ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే

భువనకోశవర్ణనే హరివర్షకేతుమాలరమ్యకవర్షవర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ॥ ౮.౯ ॥

౮.౧౦ దశమోఽధ్యాయః । భువనకోశవర్ణనే హిరణ్యయకిమ్పురుషవర్షవర్ణనమ్

।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

హిరణ్యయే నామ వర్షే భగవాన్కూర్మరూపధృక్ ।

ఆస్తే యోగపతిః సోఽయమర్యమ్నా పూజ్య ఈడ్యతే ॥ ౧ ॥

అర్యమోవాచ ।

ఓం నమో భగవతే అకూపారాయ సర్వసత్త్వగుణ-

విశేషణాయ నోపలక్షితస్థానాయ నమో వర్షమణే

నమో భూమ్నే నమోఽవస్థానాయ నమస్తే ।

యద్రూపమేతన్నిజమాయయార్పిత-

మర్ధస్వరూపం బహురూపరూపితమ్ ।
 సఙ్ఖ్యా న యస్యాస్త్యయథోపలమ్భనా-
 త్తస్మై నమస్తేఽవ్యపదేశరూపితే ॥ ౨॥

జరాయుజం స్వేదజమణ్ణజోద్భిదం
 చరాచరం దేవర్షిపితృభూతమైస్త్రియమ్ ।
 ద్యౌః ఖం ఊతిః శైలసరిత్సముద్రం
 ద్వీపగ్రహారేత్యభిధేయ ఏకః ॥ ౩॥

యస్మిన్నసఙ్ఖ్యేయవిశేషనామ-
 రూపాకృతౌ కవిభిః కల్పితేయమ్ ।
 సఙ్ఖ్యా యయా తత్త్వదృశాపసీయతే
 తస్మై నమః సాఙ్ఖ్యనిదర్శనాయ తే ॥ ౪॥

ఏవం స్తువతి దేవేశమర్యమా సహ వర్షపైః ।
 గీయతే చాపి భజతే సర్వభూతభవం ప్రభుమ్ ॥ ౫॥

తథోత్తరేషు కురుషు భగవాన్యజ్ఞపూరుషః ।
 ఆదివారాహరూపోఽసౌ ధరణ్యా పూజ్యతే సదా ॥ ౬॥

సమూజ్య విధివద్దేవం తద్భక్త్యార్ధ్యార్ధ్యహృత్కృజా ।
 భూమిః స్తౌతి హరిం యజ్ఞవారాహం దైత్యమర్దనమ్ ॥ ౭॥

భూరువాచ ।

ఓం నమో భగవతే మస్త్రతత్త్వలిఙ్గాయ యజ్ఞక్రతవే
 మహాధ్యరావయవాయ మహావరాహాయ నమః కర్మశుక్లాయ
 త్రియుగాయ నమస్తే ॥ ౮॥

యస్య స్వరూపం కవయో విపశ్చితో
 గుణేషు దారుష్యివ జాతవేదనమ్ ।
 మథ్నన్తి మథ్నా మనసా దిదృక్షవో
 గూఢం క్రియార్థైర్నమ ఈరితాత్మనే ॥ ౯॥

ద్రవ్యక్రియాహేత్వయనేశకర్తృభి-
 ర్మాయాగుణైర్వస్తుభిరీక్షితాత్మనే ।
 అస్వీక్షయాఙ్గాతిశయాత్మబుద్ధిభి-
 ర్నిరస్తమాయాకృతయే నమోఽస్తు తే ॥ ౧౦॥

కరోతి విశ్వస్థితిసంయమోదయం
 యస్యేప్పితం నేప్పితుమీక్షితుర్గుణైః ।
 మాయా యథాఽయో భ్రమతే తదాశ్రయం
 గ్రాహ్యో నమస్తే గుణకర్మసాక్షిణే ॥ ౧౧॥

ప్రమథ్య దైత్యం ప్రతివారణం మృధే
 యో మాం రసాయా జగదాదిసూకరః ।
 కృత్వాగ్రదంష్ట్రం నిరగాదుదన్వతః
 క్రీడన్నివేభః ప్రణతాస్మి తం విభుమ్ ॥ ౧౨॥

కిమురుషే వర్షేఽస్మిన్భగవంతం దాశరథిం చ సర్వేశమ్ ।
 సీతారామం దేవం శ్రీహనుమానాదిపూరుషం స్తోతి ॥ ౧౩॥

ఓం నమో భగవతే ఉత్తమశ్లోకాయ నమ ఇతి ।
 ఆర్యలక్షణశీలవ్రతాయ నమ ఉపశిక్షితాత్మనే
 ఉపాసితలోకాయ నమః । సాధువాదనికషణాయ నమో
 బ్రహ్మణ్యదేవాయ మహాపురుషాయ మహాభాగాయ నమ ఇతి ।
 యత్తద్విశుద్ధానుభవాత్మమేకం
 స్వతేజసా ధ్వస్తగుణవ్యవస్థమ్ ।
 ప్రత్యక్ ప్రశాంతం సుధియోపలమ్భనం
 హ్యానామరూపం నిరహం ప్రపద్యే ॥ ౧౪॥

మర్త్యావతారస్త్విహ మర్త్యశిక్షణం
 రక్షోవధాయైవ న కేవలం విభో ।
 కుతోఽన్యథా స్యాద్ఽఽరమతః స్వ ఆత్మనః
 సీతాకృతాని వ్యసనాసీశ్వరస్య ॥ ౧౫॥

న వై స ఆత్మాఽఽత్మవతాం సుహృత్తమః
 సక్తస్త్రిలోక్యాం భగవాన్వాసుదేవః ।
 న స్త్రీకృతం కశ్మలమశ్నువీత
 న లక్షణం చాపి విహాతుమర్హతి ॥ ౧౬॥

న జన్మ నూనం మహతో న సౌభగం
 న వాజ్ న బుద్ధిర్నాకృతిస్తోషహేతుః ।
 తైర్యద్విసృష్టానపి నో వనౌకస-
 శ్చకార సఖ్యే బత లక్ష్మణాగ్రజః ॥ ౧౭॥

సురోఽసురో వాప్యథవా నరోఽనరః
 సర్వాత్మనా యః సుకృతజ్ఞముత్తమమ్ ।
 భజేత రామం మనుజాకృతిం హరిం
 య ఉత్తరాననయతోఽసలాన్ దివమ్ ॥ ౧౮॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।
 ఏవం కిమ్మురుషే వర్షే సత్యసన్ధం దృఢవ్రతమ్ ।
 రామం రాజీవపత్రాక్షం హనుమాన్ వానరోత్తమః ॥ ౧౯॥

స్తౌతి గాయతి భక్త్యా చ సమ్పూజయతి సర్వశః ।
 య ఏతచ్ఛృణుయాచ్చిత్తం రామచన్ద్రకథానకమ్ ।
 సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా యాతి రామసలోకతామ్ ॥ ౨౦॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
 భువనకోశవర్ణనే హిరణ్యయకిమ్మురుషవర్షవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౮.౧౦॥

౮.౧౧ ఏకాదశోఽధ్యాయః । భువనకోశవర్ణనే భారతవర్షవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।
 భారతాఖ్యే చ వర్షేఽస్మిన్నహమాదిజపూరుషః ।
 తిష్ఠామి భవతా చైవ స్తవనం క్రియతేఽనిశమ్ ॥ ౧॥

నారద ఉవాచ ।
 ఓం నమో భగవతే ఉపశమశీలాయోపరతానాత్మ్యాయ
 నమోఽకించ్చనవిత్తాయ ఋషిఋషభాయ నరనారాయణాయ
 పరమహంసపరమగురవే ఆత్మారామాధిపతయే నమో నమ ఇతి ।
 కర్తాస్య సర్గాదిషు యో న బధ్యతే
 న హన్యతే దేహగతోఽపి దైహికైః ।
 ద్రష్టుర్న దృశ్యస్య గుణైర్విదూష్యతే
 తస్మై నమోఽసక్తవిక్తసాక్షిణే ॥ ౨॥

ఇదం హి యోగేశ్వరయోగనైపుణం
 హిరణ్యగర్భో భగవాన్జుగాద యత్ ।
 యదన్తకాలే త్వయి నిర్గుణే మనో

భక్త్యా దధీతోఽఙ్ఘ్రతదుష్కలేవరః ॥ ౩॥

యథైహికాముష్మికకామలమ్పుటః
 సుతేషు దారేషు ధనేషు చిన్తయన్ ।
 శఙ్కేత విద్వాన్ కుకలేవరాత్యయా-
 ద్యస్తస్య యత్నః శ్రమ ఏవ కేవలమ్ ॥ ౪॥

తన్నః ప్రభో త్వం కుకలేవరాంపితాం
 త్వం మాయయాహం మమతామధోక్షజ ।
 భిన్త్యామ యేనాశు వయం సుదుర్భదాం
 విధేహి యోగం త్వయి నః స్వభావజమ్ ॥ ౫॥

ఏవం స్తౌతి సదా దేవం నారాయణమనామయమ్ ।
 నారదో మునిశార్దూలః ప్రజ్ఞాతాఖిలసారదృక్ ॥ ౬॥

అస్మిన్ వై భారతే వర్షే సరిచ్ఛైలాస్తు సన్తి హి ।
 తాన్ప్రవక్ష్యామి దేవర్షే శృణుష్వైకాగ్రమానసః ॥ ౭॥

మలయో మఙ్గలప్రస్థో మైనాకశ్చ త్రికూటకః ।
 ఋషభః కూటకః కోల్లః సహ్యా దేవగిరిస్తథా ॥ ౮॥

ఋష్యమూకశ్చ శ్రీశైలో వ్యఙ్కటాద్దిర్మహేన్ద్రకః ।
 వారిధారశ్చ విన్ధ్యశ్చ ముక్తిమాన్పక్షపర్వతః ॥ ౯॥

పారియాత్రస్తథా ద్రోణశ్చిత్రకూటగిరిస్తథా ।
 గోవర్ధనో రైవతకః కకుభో నీలపర్వతః ॥ ౧౦॥

గౌరముఖశ్చేన్ద్రకీలో గిరిః కామగిరిస్తథా ।
 ఏతే చాన్యేఽప్యసఙ్ఖ్యాతా గిరయో బహుపుణ్యదాః ॥ ౧౧॥

ఏతదుత్పన్నసరితః శతశోఽథ సహస్రశః ।
 పానావగాహనస్నానదర్శనోత్కీర్తనైరపి ॥ ౧౨॥

నాశయన్తి చ పాపాని త్రివిధాని శరీరిణామ్ ।
 తాన్రుపర్షీ చన్ద్రవశా కృతమాలా వటోదకా ॥ ౧౩॥

వైహాయసీ చ కావేరీ వేణా వైవ పయస్వినీ ।
 తుఙ్గభద్రా కృష్ణవేణా శర్కరావర్తకా తథా ॥ ౧౪॥

గోదావరీ భీమరథీ నిర్విన్ధ్యా చ పయోష్ణికా ।

తాపీ రేవా చ సురసా నర్మదా చ సరస్వతీ || ౧౫ ||

చర్మణ్యతీ చ సిన్ధుశ్చ అన్తశోణా మహానదా ।

ఋషికుల్యా త్రిసామా చ వేదస్మృతిర్మహానదీ || ౧౬ ||

కౌశికీ యమునా చైవ మన్దాకీనీ దృషద్వతీ ।

గోమతీ సరయూ రోధవతీ సప్తవతీ తథా || ౧౭ ||

సుషోమా చ శతద్రుశ్చ చన్ద్రభాగా మరుద్వృధా ।

ఏతస్తా చ అసిక్నీ చ విశ్వా చేతి ప్రకీర్తితాః || ౧౮ ||

అస్మిన్వర్షే లబ్ధజన్మపురుషైః స్వస్వకర్మభిః ।

శుక్లలోహితకృష్ణాఖ్యైర్దివ్యమానుషనారకాః || ౧౯ ||

భవన్తి వివిధా భోగాః సర్వేషాం చ నివాసినామ్ ।

యథా వర్ణవిధానేనాపవర్గో భవతి స్ఫుటమ్ || ౨౦ ||

ఏతదేవ చ వర్షస్య ప్రాధాన్యం కార్యసిద్ధితః ।

వదన్తి మునయో వేదవాదినః స్వర్గవాసినః || ౨౧ ||

అహో ఆమీషాం కిమకారి శోభనం

ప్రసన్న ఏషాం స్విదుత స్వయం హరిః ।

యైర్జన్మ లబ్ధం నృషు భారతాజరే

ముకున్దసేవోపయికం స్పృహో హి నః || ౨౨ ||

కిం దుష్కరైర్నః క్రతుభిస్తపోవ్రతై-

ర్దానాదిభిర్వా ద్యుజయేన ఫల్గునా ।

న యత్ర నారాయణపదపఙ్కజ-

స్మృతిః ప్రముష్టాతిశయ్యైన్ద్రియోత్సవాత్ || ౨౩ ||

కల్పాయుషాం స్థానజయాత్పునర్భవా-

త్తణాయుషాం భారతభూజయో వరమ్ ।

క్షణేన మర్త్యేన కృతం మనస్వినః

సంస్యస్య సంయాన్త్యభయం పదం హరేః || ౨౪ ||

న యత్ర వైకుణ్ఠకథాసుధాపగా

న సాధవో భాగవతాస్తదాశ్రయాః ।

న యత్ర యజ్ఞేశమఖా మహోత్సవాః

సురేశలోకోఽపి న వై స సేవ్యతామ్ ॥ ౨౫॥

ప్రాప్తా నృజాతిం త్విహ యే చ జన్తవో
జ్ఞానక్రియాద్రవ్యకలాపసమ్భృతామ్ ।
న వై యతేరన్న పునరభవాయ తే
భూయో వనోకా ఇవ యాన్తి బన్ధనమ్ ॥ ౨౬॥

యైః శ్రద్ధయా బర్హిషి భాగశో హవి-
ర్నిరుప్తమిష్టం విధిమన్త్రవస్తుతః ।
ఏకః పృథజ్నామభిరాహుతో ముదా
గృహ్లాతి పూర్ణః స్వయమాశిషాం ప్రభుః ॥ ౨౭॥

సత్యం దిశత్యర్థితమర్థితో నృణాం
నైవార్థదో యత్పునరర్థితా యతః ।
స్వయం విధత్తే భజతామనిచ్ఛతా-
మిచ్ఛాపిధానం నిజపాదపల్లవమ్ ॥ ౨౮॥

(యద్యత్ర నః స్వర్గసుఖావశేషితం
స్విష్టస్య పూర్తస్య కృతస్య శోభనమ్ ।
తేనాబ్జనాభే స్మృతిమజ్జన్మ నః స్యా-
ద్వర్షే హరిర్భజతాం శం తనోతి ॥)
శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।
ఏవం స్వర్గగతా దేవాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।
ప్రవదన్తి చ మాహాత్మ్యం భారతస్య సుశోభనమ్ ॥ ౨౯॥

జమ్బుద్వీపస్య చాష్టౌ హి ఉపద్వీపాః స్మృతాః పరే ।
హయమార్గాన్విశోధద్భిః సాగరైః పరికల్పితాః ॥ ౩౦॥

స్వర్ణప్రస్థశ్చన్ద్రశుక్ర ఆవర్తనరమాణకౌ ।
మన్దరోపాఖ్యహరిణః పాఞ్చజన్యస్తథైవ చ ॥ ౩౧॥

సింహలక్షైచ్చైవ లక్ష్మేతి ఉపద్వీపాష్టకం స్మృతమ్ ।
జమ్బుద్వీపస్య మానం హి కీర్తితం విస్తరేణ చ ॥ ౩౨॥

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి ప్లక్షాదీద్వీపషట్కమ్ ॥ ౩౩॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
భువనకోశవర్ణనే భారతవర్షవర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౧౧॥

౮.౧౨ ద్వాదశోఽధ్యాయః । భువనకోశవర్ణనే ప్లక్షదీప్వకుశదీప్వపవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

జమ్బుదీప్వో యథా చాయం యత్ప్రమాణేన కీర్తితః ।

తావతా సర్వతః షారోదధినా పరివేష్టితః ॥ ౧॥

జమ్బూఖ్యేన యథా మేరుస్తథా షారోదకేన చ ।

షారోదధిస్తు ద్విగుణః ప్లక్షాఖ్యేనోపవేష్టితః ॥ ౨॥

యథైవ పరిఖా బాహ్యోపవనేన హి వేష్ట్యతే ।

ప్లక్షాఖ్యశ్చ స్వయం జమ్బుప్రమాణో దీప్వరూపధృక్ ॥ ౩॥

హిరణ్మయోఽగ్నిస్తత్రైవ తిష్ఠతీతి వినిశ్చయః ।

ప్రియవ్రతాత్మజస్తత్ర సప్తజిహ్వా ఇతి స్మృతః ॥ ౪॥

అగ్నిస్తదధిపత్విధృజిహ్వాః స్వం దీప్వమేవ చ ।

విభజ్య సప్తవర్షాణి స్వపుత్రేభ్యో దదౌ విభుః ॥ ౫॥

స్వయమాత్మవిదాం మాన్యాం యోగచర్యాం సమాశ్రితః ।

తేనైవ చాత్మయోగేన భగవన్తముపాగతః ॥ ౬॥

శివం చ యవసం భద్రం శాన్తం క్షేమామృతే తథా ।

అభయం చేతి సప్తైవ తద్వర్షాణి సదేక్షతామ్ ॥ ౭॥

తేషు ప్రోక్తా నదీః సప్త గిరయః సప్త చైవ హి ।

అరుణా నృష్ణాఙ్గిరసి సావిత్రి సుప్రభాతికా ॥ ౮॥

ఋతమ్భరా సత్యమ్భరా ఇతి నద్యః ప్రకీర్తితాః ।

మణికూటో వజ్రకూట ఇన్ద్రనేనస్తథైవ చ ॥ ౯॥

జ్యోతిష్మాన్వై సుపర్ణశ్చ హిరణ్యస్థీవ ఏవ చ ।

మేఘమాల ఇతి ఖ్యాతాః ప్లక్షదీప్వస్య పర్వతాః ॥ ౧౦॥

నదీనాం జలమాత్రేణ దర్శనస్పర్శనాదిభిః ।

నిర్ఘాతాశేషరజసో నిస్తమస్కాః ప్రజాస్తథా ॥ ౧౧॥

హంసశ్చైవ పతంగశ్చ ఊర్ధ్వాయన ఇతీవ చ ।

సత్యాఙ్గసంజ్ఞాశ్చత్వారో వర్ణాః ప్లక్షస్య దీప్వకే ॥ ౧౨॥

సహస్రాయుప్రమాణాశ్చ వివిధోపమదర్శనాః ।
 స్వర్గద్వారం త్రయీవిద్యావిధినార్కం యజన్తి తే ॥ ౧౩॥
 ప్రత్నస్య విష్ణో రూపం చ సత్సర్తస్య చ బ్రహ్మణః ।
 అమృతస్య చ మృతోశ్శ్చ సూర్యమాత్మానమీమహి ॥ ౧౪॥
 ప్లక్షాదిషు చ సర్వేషు పఞ్చద్వీపేషు నారద ।
 ఆయురిన్ద్రియమోజశ్చ బలం బుద్ధిః సహోఽపి చ ॥ ౧౫॥
 విక్రమః సర్వలోకానాం సిద్ధిరౌత్పత్తికీ సదా ।
 ప్లక్షద్వీపాత్పరం చేక్షురసోదః సరితామృతిః ॥ ౧౬॥
 ప్లక్షద్వీపం సమగ్రం చ పరివార్యావతిష్ఠతే ।
 శాల్యలాఖ్యస్తతో ద్వీపశ్చాస్మాద్ ద్వీగుణవిస్తరః ॥ ౧౭॥
 సమానేన సురోదేన సిన్ధునా పరివేష్టితః ।
 యత్ర వై శాల్యలీవృక్షః ప్లక్షాయామః ప్రకీర్తితః ॥ ౧౮॥
 స్థానం తత్ప్రక్షిరాజస్య గరుడస్య మహాత్మనః ।
 తస్య ద్వీపస్య నాథో హి యజ్ఞబాహుః ప్రియవ్రతాత్ ॥ ౧౯॥
 జాతః స ఏవ సప్తభ్యః స్వపుత్రేభ్యో దదౌ ధరామ్ ।
 తద్వర్షాణాం చ నామాని కథితాని నిబోధత ॥ ౨౦॥
 సురోచనం సౌమనస్యం రమణం దేవవర్షకమ్ ।
 పారిభద్రం తథా చాప్యాయనం విజ్ఞాతనామకమ్ ॥ ౨౧॥
 తేషు వర్షాద్రయః సప్త సప్తైవ సరితః స్మృతాః ।
 సరసః శతశ్శృంగశ్చ వామదేవశ్చ కన్దకః ॥ ౨౨॥
 కుముదః పుష్పవర్షశ్చ సహస్రశ్రుతిరేవ చ ।
 ఏతే చ పర్వతాః సప్త నదీనామాని చోచ్యతే ॥ ౨౩॥
 అనుమతిః సినివాలీ సరస్వతీ కుహూస్తథా ।
 రజనీ చైవ నన్దా చ రాకేతి పరికీర్తితాః ॥ ౨౪॥
 తద్వర్షపురుషాః సర్వే చాతుర్వర్ష్యసమాహ్వయాః ।
 శ్రుతధరో వీర్యధరో వసున్ధర ఇషున్ధరః ॥ ౨౫॥
 భగవన్తం వేదమయం యజన్తే సోమమీశ్వరమ్ ।

స్వగోభిః పితృదేవేభ్యో విభజన్కృష్ణశుక్లయోః ॥ ౨౬ ॥

సర్వాసాం చ ప్రజానాం చ రాజా సోమః ప్రసీదతు ।
 ఏవం సురోదాద్ ద్విగుణః స్వమానేన ప్రకీర్తితః ॥ ౨౭ ॥

ఘృతోదేనావృతః సోఽయం కుశదీపః ప్రకాశతే ।
 యస్మిన్నాస్తే కుశస్తమ్భో ద్వీపాఖ్యాకారణో జ్వలన్ ॥ ౨౮ ॥

స్వశప్పరోచిషా కాష్ఠా భాసయన్పరితిష్ఠతే ।
 హిరణ్యరేతాస్తద్దీపపతిః ప్రైయవ్రత స్వరాట్ ॥ ౨౯ ॥

స్వపుత్రేభ్యశ్చ సప్తభ్యస్తద్దీపం సప్తధాభజత్ ।
 వసుశ్చ వసుదానశ్చ తథా దృఢరుచిః పరః ॥ ౩౦ ॥

నాభిగుప్తస్తుత్యవ్రతౌ వివిక్తనామదేవకౌ ।
 తేషాం వర్షేషు సప్తైవ సీమాగిరివరాః స్మృతాః ॥ ౩౧ ॥

నద్యః సప్తైవ సస్తీహ తన్నామాని నిబోధత ।
 చక్రస్తథా చతుఃశ్క్లంఘిః కపిలశ్చిత్రకూటకః ॥ ౩౨ ॥

దేవాసీకశ్చోర్ధ్వరోమా ద్రవిణః సప్త పర్వతాః ।
 రసకుల్యా మధుకుల్యా మిత్రవిన్దా తథైవ చ ॥ ౩౩ ॥

శ్రుతవిన్దా దేవగర్భా ఘృతచ్యున్మన్మాలికే ।
 యత్పయోభిః కుశదీపవాసినః సర్వ ఏవ తే ॥ ౩౪ ॥

కుశలః కోవిదశ్చైవాప్యభియుక్తస్తథైవ చ ।
 కులకశ్చేతి సంజ్ఞాభిశ్చతుర్వర్ణాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౩౫ ॥

జాతవేదసరూపం తం దేవం కర్మజకౌశలైః ।
 యజన్తే దేవవర్యాభాః సర్వే సర్వవిదో జనాః ॥ ౩౬ ॥

పరస్యబ్రహ్మణః సాక్షాజ్ఞాతవేదోఽసి హవ్యవాట్ ।
 దేవానాం పురుషాఙ్గానాం యజ్ఞేన పురుషం యజ ।
 ఏవం యజన్తే జ్వలనం సర్వే ద్వీపాధివాసినః ॥ ౩౭ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
 భువనకోశవర్ణనే ప్లక్షదీపకుశదీపవర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౧౨ ॥

౮.౧౩ త్రయోదశోఽధ్యాయః । భువనకోశవర్ణనే
క్రోఞ్చశాకపుష్కరదీప్వపవర్ణనమ్ ।

నారద ఉవాచ ।

శిష్టదీప్వప్రమాణం చ వద సర్వార్థదర్శన ।

యేన విజ్ఞాతమాత్రేణ పరానన్దమయో భవేత్ ॥ ౧॥

శ్రీరానారాయణ ఉవాచ ।

కుశదీప్వస్య పరితో ఘృతోదావరణం మహత్ ।

తతో బహిః క్రోఞ్చదీప్వో దీప్వగుణః స్యాత్స్వమానతః ॥ ౨॥

క్షీరోదేనావృతో భాతి యస్మిన్క్రోఞ్చాద్దిరస్తి చ ।

నామనిర్వర్తకః సోఽయం దీప్వస్య పరివర్తతే ॥ ౩॥

యోఽసౌ గుహస్య శక్త్యా చ భిన్నకుక్షిః పురాభవత్ ।

క్షీరోదేనాసిచ్యమానో వరుణేన చ రక్షితః ॥ ౪॥

ఘృతప్యష్టో నామ యస్య విభాతి కిల నాయకః ।

ప్రియవ్రతాత్మజః శ్రీమాన్ సర్వలోకనమస్కృతః ॥ ౫॥

స్వదీప్వం తు విభజ్యైవ సప్తధా స్వాత్మజాన్దౌ ।

పుత్రనామసు వర్షేషు వర్షపాన్సన్నివేశయన్ ॥ ౬॥

స్వయం భగవత్స్వస్య శరణం సజ్జగామ హా ।

ఆమో మధురుహశ్చైవ మేఘప్యృషః సుధామకః ॥ ౭॥

భ్రాజిష్ఠో లోహితార్ణశ్చ వనస్పతిరితివ చ ।

నగా నద్యశ్చ సప్తైవ విఖ్యాతా భువి సర్వతః ॥ ౮॥

శుక్లో వై వర్ణమానశ్చ భోజనశోచపబర్హణః ।

నన్దశ్చ నన్దనః సర్వతోభద్ర ఇతి కీర్తితాః ॥ ౯॥

అభయా అమృతోఘా చార్యకా తీర్థవతీతి చ ।

వృత్తిరూపవతీ శుక్లా పవిత్రవతికా తథా ॥ ౧౦॥

ఏతాసాముదకం పుణ్యం చాతుర్వర్ణ్యేన పీయతే ।

పురుషబుషభౌ తద్వద్ ద్రవిణాఖ్యశ్చ దేవకః ॥ ౧౧॥

ఏతే చతుర్వర్ణజాతాః పురుషా నివసన్తి హి ।

తత్రత్యాః పురుషా ఆపోమయం దేవమపాం పతిమ్ ॥ ౧౨॥

పూర్ణేనాఞ్జాలినా భక్త్యా యజన్తే వివిధక్రియాః ।
 ఆపః పురుషవీర్యాః స్థ పునస్తీర్భూర్భువః స్వరః ॥ ౧౩॥
 తా నః పునీతామీవఘ్నిః స్పృశతామాత్మనా భువః ।
 ఇతి మన్తజపాన్తే చ స్తువన్తి వివిధైః స్తవైః ॥ ౧౪॥
 ఏవం పరస్తాత్త్వీరోదాత్పరితశ్చోపవేశితః ।
 ద్వాత్రింశల్లక్షసంఖ్యైకయోజనాయామమాశ్రితః ॥ ౧౫॥
 స్వమానేన చ ద్వీపోఽయం దధిమణ్డోదకేన చ ।
 శాకద్వీపో విశిష్టోఽయం యస్మిచ్ఛాకో మహీరుహః ॥ ౧౬॥
 స్వక్షేత్రవ్యపదేశస్య కారణం స హి నారద ।
 ప్రైయవ్రతోఽధిపస్తస్య మేధాతిథిరితి స్మృతః ॥ ౧౭॥
 విభజ్య సప్త వర్షాణి పుత్రనామాని తేషు చ ।
 సప్త పుత్రాన్నిజాన్ స్థాప్య స్వయం యోగగతిం గతః ॥ ౧౮॥
 పురోజవో మనఃపూర్వజవోఽథ పవమానకః ।
 ధూమ్రాసీకశ్చిత్తరేఫో బహురూపోఽథ విశ్వధృక్ ॥ ౧౯॥
 మర్యాదాగిరయః సప్త నద్యః సప్తైవ కీర్తితాః ।
 ఈశాన ఉరుశ్శ్లోఽథ బలభద్రః శతకేశరః ॥ ౨౦॥
 సహస్రస్తోతకో దేవపాలోఽప్యన్తే మహాశనః ।
 ఏతేఽద్రయః సప్త చోక్తాః సరిన్నామాని సప్త చ ॥ ౨౧॥
 అనఘా ప్రథమాఽఽయుర్దా ఉభయస్పృష్టిరేవ చ ।
 అపరాజితా పశ్చుపదీ సహస్రశ్రుతిరేవ చ ॥ ౨౨॥
 తతో నిజధృతిశ్చోక్తాః సప్త నద్యో మహోఽఙ్జ్వలాః ।
 తద్వర్షపురుషాః సర్వే సత్యవ్రతక్రతువ్రతౌ ॥ ౨౩॥
 దానవ్రతానువ్రతౌ చ చతుర్వర్షా ఉదీరితాః ।
 భగవన్తం ప్రాణవాయుం ప్రాణాయామేన సంయుతాః ॥ ౨౪॥
 యజన్తి నిర్ధూతరజస్తమనః పరమం హరిమ్ ।
 అన్తః ప్రవిశ్య భూతాని యో బిభర్త్యాత్మకేతుభిః ॥ ౨౫॥
 అన్తర్యామీశ్వరః సాక్షాత్పాతు నో యద్వశే ఇదమ్ ।

పరస్తాద్ధధిమణ్ణోదాత్తతస్తు బహువిస్తరః ॥ ౨౬ ॥

పుష్కరద్వీపనామాయం శాకద్వీపద్విసంజ్ఞాణః ।
స్వసమానేన స్వాదూదకేనాయం పరివేష్టితః ॥ ౨౭ ॥

యత్రాస్తే పుష్కరం భ్రాజదగ్నిచూడానిభాని చ ।
పత్రాణి విశదాసీహ స్వర్ణపత్రాయుతాయుతమ్ ॥ ౨౮ ॥

శ్రీమద్భగవతశ్చేదమాసనం పరమేష్ఠినః ।
కల్పితం లోకగురుణా సర్వలోకసిస్పక్షయా ॥ ౨౯ ॥

తద్వీప ఏక ఏవాయం మానసోత్తరనామకః ।
ఆర్వాచీనపరాచీనవర్షయోరవధిరిరిః ॥ ౩౦ ॥

ఉచ్చాయాయామయోః సంఖ్యాయుతయోజనసమ్మితా ।
యత్ర దిక్షు చ చత్వారి చతస్పృషు పురాణి హ ॥ ౩౧ ॥

ఇన్ద్రాదిలోకపాలానాం యదుపర్యర్కనిర్గమః ।
మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వన్ భానుః పర్యేతి యత్ర హి ॥ ౩౨ ॥

సంవత్సరాత్మకం చక్రం దేవాహోరాత్రతో భ్రమన్ ।
ప్రైయవ్రతోఽధిపో వీతిహోత్రః స్వాత్మజకద్వయమ్ ॥ ౩౩ ॥

వర్షద్వయే పరిస్థాప్య వర్షనామధరం క్రమాత్ ।
రమణో ధాతకిశ్చైవ తత్తద్వర్షపతీ ఉభౌ ॥ ౩౪ ॥

కృతాః స్వయం పూర్వజవదభగవద్భక్తితత్పరాః ।
తద్వర్షపురుషా బ్రహ్మరూపిణం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౩౫ ॥

సకర్మకేన యోగేన యజన్తి పరిశీలితాః ।
యత్తత్కర్మమయం లిక్ష్ణు బ్రహ్మలిక్ష్ణం జనోఽర్చయేత్ ।
ఏకాంతమద్వయం శాస్తం తస్మై భగవతే నమః ॥ ౩౬ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
భువనకోశవర్ణనం క్రౌంచశాకపుష్కరద్వీపవర్ణనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥
౮.౧౩ ॥

౮.౧౪ చతుర్దశోఽధ్యాయః । సూర్యగతివర్ణనమ్ ।

నారాయణ ఉవాచ ।

తతః పరస్తాదచలో లోకాలోకేతి నామకః ।

అన్తరాలే చ లోకాలోకయోర్యః పరికల్పితః ॥ ౧॥

యావదస్తి చ దేవరే హ్యన్తరం మానసోత్తరాత్ ।

సుమేరోస్తావతీ శుద్ధా కాఞ్చనీ భూమిరస్తి హి ॥ ౨॥

దర్పణోదరతుల్యా సా సర్వప్రాణివివర్జితా ।

యస్యాం పదార్థః ప్రహితో న కిఞ్చత్ప్రత్యుదీయతే ॥ ౩॥

అతః సర్వప్రాణిసంఘరహితా సా చ నారద ।

లోకాలోక ఇతి వ్యాఖ్యా యదత్ర పరికల్పితా ॥ ౪॥

లోకాలోకాన్తరే చాస్య వర్తతే సర్వదా స్థితిః ।

ఈశ్వరేణ స లోకానాం త్రయాణామన్తగః కృతః ॥ ౫॥

సూర్యాదీనాం ధ్రువాన్తానాం రశ్మయో యద్వశాదిపా ।

అర్వాచీనాశ్చ త్రీల్లోకానాతన్వానాః కదాపి హి ॥ ౬॥

పరాచీనత్వభాజో హి న భవన్తి చ నారద ।

తావదున్నహనాయామః పర్వతేస్థో మహోదయః ॥ ౭॥

ఏతావాత్లోకవిన్యాసోఽయం సంస్థామానలక్షణైః ।

కవిభిః స తు పఞ్చాశతోఽటిభిర్గణితస్య చ ॥ ౮॥

భూగోలస్య చతుర్థాంశో లోకాలోకాచలో మునే ।

తస్యోపరి చతుర్దిక్షు బ్రహ్మణా చాత్మయోనినా ॥ ౯॥

నివేశితా దిగ్గజా యే తన్నామాని నిబోధత ।

ఋషభః పుష్పచూడోఽథ వామనోఽథాపరాజితః ॥ ౧౦॥

ఏతే సమస్తలోకస్య స్థితీహేతవ ఈరితాః ।

తేషాం చ స్వవిభూతీనాం బహువీర్యోపబృంహణమ్ ॥ ౧౧॥

విశుద్ధసత్త్వం వైశ్వర్యం వర్ధయన్భగవాన్ హరిః ।

ఆస్తే సిద్ధ్యష్టకోపేతో విష్వక్సేనాదిసంవృతః ॥ ౧౨॥

నిజాయుధైః పరివృతో భుజదణ్డైః సమన్తతః ।

ఆస్తే సకలలోకస్య స్వస్తయే పరమేశ్వరః ॥ ౧౩॥
 ఆకల్పమేవం వేషం స గతో విష్ణుః సనాతనః ।
 స్వమాయారచితస్యాస్య గోపీథాయాత్మసాధనః ॥ ౧౪॥
 యోఽస్తర్విస్తార ఏతేన హ్యలోకపరిమాణకమ్ ।
 వ్యాఖ్యాతం యద్భూహిర్లోకాలోకాచల ఇతీరణాత్ ॥ ౧౫॥
 తతః పరస్తాద్యోగేశగతిం శుద్ధా వదన్తి హి ।
 అణ్ణమధ్యగతః సూర్యో ద్యావాభూమ్యోర్యదన్తరమ్ ॥ ౧౬॥
 సూర్యాణ్ణగోలయోర్మధ్యే కోట్యః స్యుః పఞ్చవింశతిః ।
 మృతేఽణ్ణ ఏష ఏతస్మిణ్ణాతో మార్తణ్ణశబ్దభాక్ ॥ ౧౭॥
 హిరణ్యగర్భ ఇతి యద్ధిరణ్యాణ్ణసముద్భవః ।
 సూర్యేణ హి విభజ్యన్తే దిశః ఖం ద్యౌర్మహీభిదా ॥ ౧౮॥
 స్వర్గాపవర్గా నరకా రసాకాంసి చ సర్వశః ।
 దేవతిర్యజ్మనుష్యాణాం సరీస్పపసపీరుధామ్ ॥ ౧౯॥
 సర్వజీవనికాయానాం సూర్య ఆత్మా దృగీశ్వరః ।
 ఏతావాన్భూమణ్ణలస్య సన్నివేశ ఉదాహృతః ॥ ౨౦॥
 ఏతేన హి దివో మానం వర్ణయన్తి చ తద్విదః ।
 ద్విదలానాం చ నిష్పావాదీనాం చ దలయోర్యథా ॥ ౨౧॥
 అన్తరేణ తయోరన్తరిక్షం తదుభయసన్నితమ్ ।
 యన్మధ్యగశ్చ భగవాన్ భానుర్వై తపతాం వరః ॥ ౨౨॥
 ఆతపేన త్రిలోకం చ ప్రతపత్యేవ భాసయన్ ।
 ఉత్తరాయణమాసాద్య గతిమాన్ద్యం వితన్వతే ॥ ౨౩॥
 ఆరోహణస్థానమసౌ గత్వాహో దైర్ఘ్యమాచరేత్ ।
 దక్షిణాయనమాసాద్య గతిశ్చైప్యుం వితన్వతే ॥ ౨౪॥
 అవరోహస్థానమసౌ గచ్ఛన్త్వస్వం దినం చరేత్ ।
 ఏషువత్సంజ్ఞమాసాద్య గతిసామ్యం వితన్వతే ॥ ౨౫॥
 సమస్థానమథాసాద్య దినసామ్యం కరోతి చ ।
 యదా చ మేషతులయోః సఞ్చరేద్ధి దివాకరః ॥ ౨౬॥

సమానాని త్వహోరాత్రాణ్యాతనోతి త్రయామయః ।
 వృషాదిపంచుసు యదా రాశిష్యర్కే విరోచతే ॥ ౨౭॥
 తదాహాని చ వర్ధన్తే రాత్రయోఽపి పూసన్తి చ ।
 వృశ్చికాదిషు సూర్యో హి యదా సంచరతే రవిః ॥ ౨౮॥
 తదాపీమాన్యహోరాత్రాణి భవన్తి విపర్యయాత్ ॥ ౨౯॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
 సూర్యగతివర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౧౪ ॥

౮.౧౫ పంచుదశోఽధ్యాయః । భువనకోశవర్ణనే సూర్యగతివర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।
 అతః పరం ప్రవక్ష్యామి భానోర్గమనముత్తమమ్ ।
 శీఘ్రమన్దాదిగతిభిస్త్రివిధం గమనం రవేః ॥ ౧॥
 సర్వగ్రహాణాం త్రీణ్యేవ స్థానాని సురసత్తమ ।
 స్థానం జారద్గవం మధ్యం తథైరావతముత్తరమ్ ॥ ౨॥
 వైశ్వానరం దక్షిణతో నిర్దిష్టమితి తత్త్యతః ।
 అశ్వినీ కృత్తికా యామ్యా నాగవీధీతి శబ్దితా ॥ ౩॥
 రోహిణ్యార్ద్రా మృగశిరో గజవీధ్యభిధీయతే ।
 పుష్యాశ్లేషా తథాఽఽదిత్యా వీధీ చైరావతీ స్మృతా ॥ ౪॥
 ఏతాస్తు వీధయస్త్రీస ఉత్తరో మార్గ ఉచ్యతే ।
 తథా ద్వే చాపి ఫల్గున్యో మఘా వైవార్షభీ మతా ॥ ౫॥
 హస్తశ్చిత్రా తథా స్వాతీ గోవీధీతి తు శబ్దితా ।
 జ్యేష్ఠా విశాఖానురాధా వీధీ జారద్గవి మతా ॥ ౬॥
 ఏతాస్తు వీధయస్త్రీసో మధ్యమో మార్గ ఉచ్యతే ।
 మూలాషాఢోత్తరాషాఢా అజవీధ్యభిశబ్దితా ॥ ౭॥
 శ్రవణం చ ధనిష్ఠా చ మార్గీ శతభిషక్ తథా ।
 వైశ్వానరీ భాద్రపదే రేవతీ చైవ కీర్తితా ॥ ౮॥
 ఏతాస్తు వీధయస్త్రీసో దక్షిణో మార్గ ఉచ్యతే ।
 ఉత్తరాయణమాసాద్య యుగాజ్జన్తర్పిబద్ధయోః ॥ ౯॥

కర్షణం పాశయోర్వాయుబద్ధయో రోహణం స్పృతమ్ ।
 తదాభ్యస్తరగాన్మణ్ణలాద్రథస్య గతేర్భవేత్ ॥ ౧౦॥
 మాన్యం దివసవృద్ధిశ్చ జాయతే సురసత్తమ ।
 రాత్రిప్రాసశ్చ భవతి సౌమ్యాయనక్రమో హ్యయమ్ ॥ ౧౧॥
 దక్షిణాయనకే పాశే ప్రేరణాదవరోహణమ్ ।
 బహిర్మణ్ణలవేశేన గతిశ్చైష్ఠ్యం తదా భవేత్ ॥ ౧౨॥
 తదా దినాల్పతా రాత్రివృద్ధిశ్చ పరికీర్తితా ।
 వైషువే పాశసామ్యాత్తు సమావస్థానతో రవేః ॥ ౧౩॥
 మధ్యమణ్ణలవేశశ్చ సౌమ్యం రాత్రిదినాదికే ।
 ఆకృష్యేతే యదా తౌ తు ద్రువేణ సమధిష్ఠితౌ ॥ ౧౪॥
 తదాభ్యస్తరతః సూర్యో భ్రమతే మణ్ణలాని చ ।
 ద్రువేణ ముచ్యమానేన పునా రశ్మియుగేన తు ॥ ౧౫॥
 తథైవ బౌహ్యతః సూర్యో భ్రమతే మణ్ణలాని చ ।
 తస్మిన్మేరౌ పూర్వభాగే పుద్వైస్త్రి దేవధానికా ॥ ౧౬॥
 దక్షిణే వై సంయమనీ నామ యామ్యా మహాపురీ ।
 పశ్చాన్నిమ్లొచనీ నామ వారుణీ వై మహాపురీ ॥ ౧౭॥
 తదుత్తరే పురీ సౌమ్యా ప్రోక్తా నామ విభావరీ ।
 ఐన్ద్రపుర్యాం రవేః ప్రోక్త ఉదయో బ్రహ్మవాదిభిః ॥ ౧౮॥
 సంయమన్యాం చ మధ్యాహ్నా నిమ్లొచన్యాం నిమీలనమ్ ।
 విభావర్యాం నిశీథః స్వాత్మిగ్మాంశోః సురపూజితః ॥ ౧౯॥
 ప్రవృత్తేశ్చ నిమిత్తాని భూతానాం తాని సర్వశః ।
 మేరోశ్చతుర్దిశం భానోః కీర్తితాని మయా మునే ॥ ౨౦॥
 మేరుస్థానాం సదా మధ్యం గత ఏవ విభాతి హి ।
 సవ్యం గచ్ఛన్దక్షిణేన కరోతి స్వర్ణపర్వతమ్ ॥ ౨౧॥
 ఉదయాస్తమయే వైవ సర్వకాలం తు సమ్ముఖే ।
 దిశాస్వశేషాసు తథా సురర్షే విదిశాసు చ ॥ ౨౨॥

యైర్యత్ర దృశ్యతే భాస్వాన్స తేషాముదయః స్మృతః ।
 తిరోభావం చ యత్రైతి తత్రైవాస్తమనం రవే ॥ ౨౩॥
 నైవాస్తమనమర్కస్య నోదయః సర్వదా సతః ।
 ఉదయాస్తమనాఖ్యం హి దర్శనాదర్శనం రవే ॥ ౨౪॥
 శక్రాదీనాం పురే తిష్ఠన్స్పృశత్యేష పురత్రయమ్ ।
 వికర్ణా ద్వా వికర్ణస్థస్త్రిన్కౌణాన్దేవై పురే తథా ॥ ౨౫॥
 సర్వేషాం ద్వీపవర్షాణాం మేరురుత్తరతః స్థితః ।
 యైర్యత్ర దృశ్యతే భానుః సైవ ప్రాచీతి చోచ్యతే ॥ ౨౬॥
 తద్వామభాగతో మేరుర్వర్తతేతి వినిర్ణయః ।
 యది చైన్ద్యాః ప్రచలతే ఘటికా దశపంచభిః ॥ ౨౭॥
 యామ్యాం తదా యోజనానాం సపాదం కోటియుగ్మకమ్ ।
 సార్ధద్వాదశలక్షాణి పంచనేత్రసహస్రకమ్ ॥ ౨౮॥
 ప్రక్రామతి సహస్రాంశుః కాలమార్గప్రదర్శకః ।
 ఏవం తతో వారుణీం చ సౌమ్యామైస్త్రిం సహస్రదృక్ ॥ ౨౯॥
 పర్యేతి కాలచక్రాత్మా ద్యుమణిః కాలబుద్ధయే ।
 తథా చాన్యే గ్రహాః సోమాదయో యే దిగ్విచారిణః ॥ ౩౦॥
 నక్షత్రైః సహ చోద్యన్తి సహ చాస్తం వ్రజన్తి తే ।
 ఏవం ముహూర్తేన రథో భానోరష్టశతాధికమ్ ॥ ౩౧॥
 యోజనానాం చతుస్త్రింశల్లక్షాణి భ్రమతి ప్రభుః ।
 త్రయీమయశ్చతుర్దిక్షు పురీషు చ సమీరణాత్ ॥ ౩౨॥
 ప్రహాఖ్యాత్సదా కాలచక్రం పర్యేతి భానుమాన్ ।
 యస్య చక్రం రథస్యైకం ద్వాదశారం త్రినాభికమ్ ॥ ౩౩॥
 షణ్ణేమి కవయస్తం చ వత్సరాత్మకమూచిరే ।
 మేరుమూర్ధని తస్యాఙ్కో మానసోత్తరపర్వతే ॥ ౩౪॥
 కృతేతరవిభాగో యః ప్రోతం తత్ర రథాఙ్గకమ్ ।
 తైలకారకయన్త్రేణ చక్రసామ్యం పరిభ్రమన్ । ౩౫॥
 మానసోత్తరనామ్నీహ గిరౌ పర్యేతి చాంశుమాన్ ।
 తస్మిన్నక్షే కృతం మూలం ద్వితీయోఽఙ్కో ధ్రువే కృతః ॥ ౩౬॥

తుర్యమానేన తైలస్య యన్త్రాక్షవదితీరితః ।

కృతోపరితనో భాగః సూర్యస్య జగతాం పతేః ॥ 3౭॥

రథసిడన్తు షట్రింశల్లక్షయోజనమాయతః ।

తత్తుర్యభాగతః సోఽయం పరిణాహేన కీర్తితః ॥ 3౮॥

తావానర్కరథస్యాత్ర యుగస్తస్మిన్లయాః శుభాః ।

సప్తచ్ఛన్దోఽభిధానాశ్చ సూరసూతేన యోజితాః ॥ 3౯॥

వహన్తి దేవమాదిత్యం లోకానాం సుఖహేతవే ।

పురస్తాత్సవితుః సూతోఽరుణః పశ్చాన్నియోజితః ॥ ౪౦॥

సౌత్యే కర్మణి సంయుక్తో వర్తతే గరుడాగ్రజః ।

తద్దైవ బాలఖిల్యాఖ్యా ఋషయోఽఙ్గష్టపర్వకాః ॥ ౪౧॥

ప్రమాణేన పరిఖ్యాతాః షష్టిసాహస్రసంఖ్యకాః ।

స్తువన్తి పురతః సూర్యం సూక్తవాక్యైః సుశోభనైః ॥ ౪౨॥

తథా చాన్యే చ ఋషయో గన్ధర్వా అప్సరోరగాః ।

గ్రామణ్యో యాతుధానాశ్చ దేవాః సర్వే పరేశ్వరమ్ ॥ ౪3॥

షక్రకశః సప్త సప్త మాసి మాసి విరోచనమ్ ।

సార్ధలక్షోత్తరం కోటిసవకం భూమిమణ్డలమ్ ॥ ౪౪॥

ద్విసహస్రం యోజనానాం స గవ్యూత్యుత్తరం క్షణాత్ ।

పర్యేతి దేవదేవేశో విశ్వవ్యాపీ నిరన్తరమ్ ॥ ౪౫॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే

భువనకోశవర్ణనే సూర్యగతివర్ణనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౧౫॥

౮.౧౬ షోడశోఽధ్యాయః । సోమాదిగతివర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

అథాతః శ్రూయతాం చిత్రం సోమాదీనాం గమాదికమ్ ।

తద్గత్యనుసృతా నృణాం శుభాశుభనిదర్శనా ॥ ౧॥

యథా కులాలచక్రేణ భ్రమతా భ్రమతాం సహ ।

తదాశ్రయాణాం చ గతిరన్యా కీటాదీనాం భవేత్ ॥ ౨॥

ఏవం హి రాశివృద్ధేన కాలచక్రేణ తేన చ ।
 మేరుం ధురం చ సరతాం ప్రాదక్షిణ్యేన సర్వదా ॥ ౩॥
 గ్రహాణాం భానుముఖ్యానాం గతిరన్వేష దృశ్యతే ।
 నక్షత్రాన్తరగామిత్యాద్భాన్తరే గమనం తథా ॥ ౪॥
 గతిద్వయం చావిరుద్ధం సర్వత్రైష వినిర్ణయః ।
 స ఏవ భగవానాదిపురుషో లోకభావనః ॥ ౫॥
 నారాయణోఽఖిలాధారో లోకానాం స్వస్తయే భ్రమన్ ।
 కర్మశుద్ధినిమిత్తం తు ఆత్మానం వై త్రయీమయమ్ ॥ ౬॥
 కవిభిశ్చైవ వేదేన విజ్ఞానోఽర్కధాభవత్ ।
 షట్సు క్రమేణ ఋతుషు వసంతాదిషు చ స్వయమ్ ॥ ౭॥
 యథోపజోషమృతుజాన్ గుణాన్ వై విదధాతి చ ।
 తమేనం పురుషాః సర్వే త్రయ్యా చ విద్యయా సదా ॥ ౮॥
 వర్ణాశ్రమాచారపథా తథామ్నతైశ్చ కర్మభిః ।
 ఉచ్ఛాపవైః శ్రద్ధయా చ యోగానాం చ వితానకైః ॥ ౯॥
 అజ్ఞాసా చ యజన్తే యే శ్రేయో విన్దన్తి తే మతమ్ ।
 అధిష ఆత్మా లోకానాం ద్యావాభూమ్నస్తరేణ చ ॥ ౧౦॥
 కాలచక్రగతో భుక్త్యే మాసాన్ద్వాదశరాశిభిః ।
 సంవత్సరస్యావయవాన్మాసః పక్షద్వయం దివా ॥ ౧౧॥
 నక్షం చేతి స పాదర్క్షద్వయమిత్సుపదిశ్యతే ।
 యావతా షష్టమంశం స భుజ్జీత ఋతురుచ్యతే ॥ ౧౨॥
 సంవత్సరస్యావయవః కవిభిశ్చోపవర్ణితః ।
 యావతార్ధేన చాకాశపీథ్యాం ప్రచరతే రవిః ॥ ౧౩॥
 తం ప్రాక్షనా వర్ణయన్తి ఆయనం మునిపూజితాః ।
 అథ యావన్నభోమణ్డలం సహ ప్రతిగచ్ఛతి ॥ ౧౪॥
 కార్ష్యేన సహ భుజ్జీత కాలం తం వత్సరం విదుః ।
 సంవత్సరం పరివత్సరమిడావత్సరమేవ చ ॥ ౧౫॥
 అనువత్సరమిద్వత్సరమితి పంచుకమీరితమ్ ।
 భానోర్మాన్ద్యశ్చైస్యుసమగతిభిః కాలవిత్తమైః ॥ ౧౬॥

ఏవం భానోర్గతిః ప్రోక్తా చన్ద్రాదీనాం నిబోధత ।
 ఏవం చన్ద్రోఽర్కరశ్మిభ్యో లక్షయోజనమూర్ధ్వతః ॥ ౧౭ ॥
 ఉపలభ్యమానో మిత్రస్య సంవత్సరభుజిం చ సః ।
 పక్షాభ్యాం చౌషధీనాథో భుక్త్యై మాసభుజిం చ సః ॥ ౧౮ ॥
 సపాదమాభ్యాం దివసభుక్తిం పక్షభుజిం చరేత్ ।
 ఏవం శీఘ్రగతిః సోమో భుక్త్యై నూనం భవక్రకమ్ ॥ ౧౯ ॥
 పూర్వమాణకలాభిశ్చామరాణాం ప్రీతిమావహన్ ।
 క్షీయమాణకలాభిశ్చ పితృణాం చిత్తరజ్జుకః ॥ ౨౦ ॥
 అహోరాత్రాణి తన్వానః పూర్వాపరసుషుప్తకైః ।
 సర్వజీవనికాయస్య ప్రాణో జీవః స ఏవ హి ॥ ౨౧ ॥
 భుక్త్యై చైకైకనక్షత్రం ముహూర్తత్రింశతా విభుః ।
 స ఏవ షోడశకలః పురుషోఽనాదిసత్తమః ॥ ౨౨ ॥
 మనోమయోఽప్యన్నమయోఽమృతథామా సుధాకరః ।
 దేవపితృమనుష్యాదిసరీసృపసపీరుధామ్ ॥ ౨౩ ॥
 ప్రాణాప్యాయనశిలత్వాత్స సర్వమయ ఉచ్యతే ।
 తతో భవక్రం భ్రమతి యోజనానాం త్రిలక్షతః ॥ ౨౪ ॥
 మేరుప్రదక్షిణేనైవ యోజితం చేశ్వరేణ తు ।
 అష్టావింశతిసంఖ్యాని గణితాని సహాభిజిత్ ॥ ౨౫ ॥
 తతః శుక్రో ద్విలక్షేణ యోజనానామథోపరి ।
 పురః పశ్చాత్సహైవాసావర్కస్య పరివర్తతే ॥ ౨౬ ॥
 శీఘ్రమన్దసమానాభిర్గతిభిర్విచరన్విభుః ।
 లోకానామనుకూలోఽయం ప్రాయః ప్రోక్తః శుభావహః ॥ ౨౭ ॥
 వృష్టివిష్టమృశమనో భార్గవః సర్వదా మునే ।
 శుక్రాద్ బుధః సమాఖ్యాతో యోజనానాం ద్విలక్షతః ॥ ౨౮ ॥
 శీఘ్రమన్దసమానాభిర్గతిభిః శుక్రవత్సదా ।
 యదార్కాద్యస్వతిరిచ్యేత సౌమ్యః ప్రాయేణ తత్ర తు ॥ ౨౯ ॥
 అతివాతాభ్రపాతానాం వృష్ట్యాదిభయసూచకః ।

ఉపరిష్ఠాత్తతో భౌమా యోజనానాం ద్విలక్షతః ॥ ౩౦॥

పక్షైస్త్రిభిస్త్రిభిః సోఽయం భుక్త్యై రాశినధైకశః ।
ద్వాదశాపి చ దేవర్షే యది వక్రో న జాయతే ॥ ౩౧॥

ప్రాయేణాశుభకృత్సోఽయం గ్రహౌఘానాం చ సూచకః ।
నతో ద్విలక్షమానేన యోజనానాం చ గీష్పతిః ॥ ౩౨॥

ఏకైకస్మిన్నథో రాశౌ భుక్తే సంవత్సరం చరన్ ।
యది వక్రో భవేన్నైవానుకూలో బ్రహ్మవాదినామ్ ॥ ౩౩॥

తతః శనైశ్చరో ఘోరో లక్షద్వయపరో మితః ।
యోజనైః సూర్యపుత్రోఽయం త్రింశన్మాసైః పరిభ్రమన్ ॥ ౩౪॥

ఏకైకరాశౌ పర్యేతి సర్వాన్ రాశీన్మహాగ్రహః ।
సర్వేషామశుభో మన్తః ప్రోక్తః కాలవిదాం వరైః ॥ ౩౫॥

తత ఉత్తరతః ప్రోక్తమేకాదశసులక్షకైః ।
యోజనైః పరిసంఖ్యైతం సప్తరీణాం చ మణ్డలమ్ ॥ ౩౬॥

లోకానాం శం భావయన్తో మునయః సప్త తే మునే ।
యత్తద్విష్ణుపదం స్థానం దక్షిణం ప్రకమన్తి తే ॥ ౩౭

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రస్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
సోమాదిగతివర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౧౬॥

౮.౧౭ సప్తదశోఽధ్యాయః । ధ్రువమణ్డలసంస్థానవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।
అథర్షిమణ్డలాదూర్ధ్వం యోజనానాం ప్రమాణతః ।
లక్షైస్త్రయోదశమితైః పరమం వైష్ణవం పదమ్ ॥ ౧॥

మహాభాగవతః శ్రీమాన్ వర్తతే లోకవన్దితః ।
ఔత్తానపాదిరిన్ద్రేణ వహ్నినా కశ్యపేన చ ॥ ౨॥

ధర్మేణ సహ చైవాస్తే సమకాలయుజా ధ్రువః ।
బహుమానం దక్షిణతః కుర్వద్భిః ప్రేక్షకైః సదా ॥ ౩॥

ఆజీవ్యః కల్పజీవినాముపాస్తే భగవత్పదమ్ ।
జ్యోతిర్గణానాం సర్వేషాం గ్రహానక్షత్రభాదినామ్ ॥ ౪॥

కాలేనానిమిషేణాయం బ్రామ్యతాం వ్యక్తరంహసా ।
 అవష్టమృస్థాణురివ విహితశ్చేశ్వరేణ సః ॥ ౫ ॥
 భాసతే భాసయన్భాసా స్వీయయా దేవపూజితః ।
 మేఢిస్తమేఢ యథా యుక్తాః పశవః కర్షణార్థకాః ॥ ౬ ॥
 మణ్డలాని చరన్తీమే సవనత్రితయేన చ ।
 ఏవం గ్రహాదయః సర్వే భగణాద్యా యథాక్రమమ్ ॥ ౭ ॥
 అన్తర్బహిర్విభాగేన కాలచక్రే నియోజితాః ।
 ధ్రువమేవావలమ్బ్యశు వాయునోదీరితాశ్చ తే ॥ ౮ ॥
 ఆకల్పాన్తం చ క్రమన్తి ఖే శ్యేనాద్యాః ఖగా ఇవ ।
 కర్మసారథయో వాయువశగాః సర్వ ఏవ తే ॥ ౯ ॥
 ఏవం జ్యోతిర్గణాః సర్వే ప్రకృతేః పురుషస్య చ ।
 సంయోగానుగృహీతాన్తే భూమౌ న నిపతన్తి చ ॥ ౧౦ ॥
 జ్యోతిశ్చక్రం కేచిదేతచ్చిశుమారస్వరూపకమ్ ।
 సోపయోగం భగవతో యోగధారణకర్మణి ॥ ౧౧ ॥
 యస్యార్వాక్కిరసః కుణ్డలీభూతవపుషో మునే ।
 పుచ్చాగ్రే కల్పితో యోఽయం ధ్రువ ఉత్తానపాదజః ॥ ౧౨ ॥
 లాఙ్కాలేఽస్య చ సమ్ప్రాక్తః ప్రజాపతిరకల్మషః ।
 అగ్నిరిన్ద్రశ్చ ధర్మశ్చ తిష్ఠన్తే సురపూజితాః ॥ ౧౩ ॥
 ధాతా విధాతా పుచ్చాన్తే కట్యాం సప్తర్షయస్తతః ।
 దక్షిణావర్తభోగేన కుణ్డలాకారమీయుషః ॥ ౧౪ ॥
 ఉత్తరాయణభాసీహ దక్షపార్శ్వేఽర్పితాని చ ।
 దక్షిణాయనభాసీహ సవ్యే పార్శ్వేఽర్పితాని చ ॥ ౧౫ ॥
 కుణ్డలాభోగవేశస్య పార్శ్వయోరుభయోరపి ।
 సమసంఖ్యేశ్చావయవా భవన్తి కజనన్దన ॥ ౧౬ ॥
 అజవీధీ పృష్ఠభాగే ఆకాశసరిదౌదరే ।
 పునర్వసుశ్చ పుష్యశ్చ శ్రోణ్యో దక్షిణవామయోః ॥ ౧౭ ॥
 ఆర్ధ్యాశ్లేషే పశ్చిమయోః పాదయోర్దక్షవామయోః ।

అభిజివోఽత్తరాషాఢా నాసయోర్దక్షవామయోః ॥ ౧౮ ॥

యథాసంఖ్యం చ దేవర్షే శ్రుతిశ్చ జలభం తథా ।

కల్పితే కల్పనావిద్భిర్వైత్రయోర్దక్షవామయోః ॥ ౧౯ ॥

ధనిష్ఠా చైవ మూలం చ కర్ణయోర్దక్షవామయోః ।

మఘాదీన్యష్టభాసీహ దక్షిణాయనగాని చ ॥ ౨౦ ॥

యుజ్జితే వామపార్శ్వీయవజ్జ్యేషు క్రమతో మునే ।

తథైవ మృగశీర్షాదీన్యదగ్భాని చ యాని హి ॥ ౨౧ ॥

దక్షపార్శ్వే వజ్జ్యేకేషు ప్రాతిలోమ్యేన యోజయేత్ ।

శతతారా తథా జ్యేష్ఠా స్కంధయోర్దక్షవామయోః ॥ ౨౨ ॥

అగస్త్యశోఽత్తరహనావధరాయాం హనౌ యమః ।

ముఖేష్వజ్గారకః ప్రోక్తో మన్దః ప్రోక్త ఉపస్థకే ॥ ౨౩ ॥

బృహస్పతిశ్చ కకుది వక్షస్యర్కే గ్రహాధిపః ।

నారాయణశ్చ హృదయే చన్ద్రో మనసి తిష్ఠతి ॥ ౨౪ ॥

స్తనయోరశ్విన్వౌ నాభ్యాముశనాః పరికీర్తితః ।

బుధః ప్రాణాపానయోశ్చ గలే రాహుశ్చ కేతవః ॥ ౨౫ ॥

సర్వాజ్యేషు తథా రోమకూపే తారాగణాః స్మృతాః ।

ఏతద్భగవతో విష్ణోః సర్వదేవమయం వపుః ॥ ౨౬ ॥

సన్ధ్యాయాం ప్రత్యహం ధ్యాయేత్ప్రయతో వాగ్యతో మునిః ।

నిరీక్షమాణశోఽత్తిష్ఠేన్మన్త్రేణానేన ధీశ్వరః ॥ ౨౭ ॥

నమో జ్యోతిర్లోకాయ కాలాయానిమిషాం

పతయే మహాపురుషాయాభిధీమహీతి ॥ ౨౮ ॥

గ్రహార్ణతారామయమాధిదైవికం

పాపాపహం మన్తకృతాం త్రికాలమ్ ।

నమస్యతః స్మరతో వా త్రికాలం

నశ్యేత తత్కాలజమాషు పాపమ్ ॥ ౨౯ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే

ద్రువమణ్డలసంస్థానవర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౧౭ ॥

౧.౧౮ అష్టాదశోఽధ్యాయః । రాహుమణ్డలాద్యవస్థానవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

అథస్తాత్సవితుః ప్రోక్తమయుతం రాహుమణ్డలమ్ ।

నక్షత్రవచ్ఛరతి చ సైంహికేయోఽతదర్శణః ॥ ౧॥

సూర్యాచన్ద్రమసోరేవ మర్దనః సింహికాసుతః ।

అమరత్వం చ భేటత్వం లేభే యో విష్ణ్వసుగ్రహాత్ ॥ ౨॥

యదదన్నరణేర్పిమ్బం తపతో యోజనాయుతమ్ ।

తచ్ఛాదకోఽసురో జ్ఞేయోఽప్యర్కసాహస్రవిస్తరమ్ ॥ ౩॥

త్రయోదశసహస్రం తు సోమస్యాచ్ఛాదకో గ్రహః ।

యః పర్వసమయే వైరానుబన్ధి ఛాదకోఽభవత్ ॥ ౪॥

సూర్యాచన్ద్రమసోర్ధూరాద్భవేచ్ఛాదనకారకః ।

తన్నిశమ్యాభయత్రాపి విష్ణునా ప్రేరితం స్వకమ్ ॥ ౫॥

చక్రం సుదర్శనం నామ జ్వాలామాలాతిభీషణమ్ ।

తత్తేజసా దుఃసహేన సమంతాత్పరివారితమ్ ॥ ౬॥

ముహూర్తో ద్విజమానస్తు దూరాచ్ఛక్రితమానసః ।

ఆరాన్నివర్తతే సోఽయముపరాగ ఇతివ హ ॥ ౭॥

ఉచ్యతే లోకమధ్యే తు దేవరే అవబుధ్యతామ్ ।

తతోఽథస్తాత్సమాఖ్యాతా లోకాః పరమపావనాః ॥ ౮॥

సిద్ధానాం చారణానాం చ విద్యాధ్రాణాం చ సత్తమ ।

యోజనాయుతవిఖ్యాతా లోకాః పుణ్యనిషేవితాః ॥ ౯॥

తతోఽప్యథస్తాద్దేవర్షే యజ్ఞాణాం చ సరక్షసామ్ ।

పిశాచప్రేతభూతానాం విహారాజరముత్తమమ్ ॥ ౧౦॥

అన్తరిక్షం చ తతోఽప్రీక్తం యావద్వాయుః ప్రవాతి హి ।

యావన్తేఘస్తతోద్యన్తి తతోఽప్రీక్తం జ్ఞానకోవిదైః ॥ ౧౧॥

తతోఽథస్తాద్యోజనానాం శతం యావద్ ద్విజోత్తమ ।

పృథివీ పరిసంఖ్యాతా సుపర్ణశ్యేనసారసాః ॥ ౧౨॥

హంసాదయః ప్రోత్పతన్తి పార్శివాః పృథివీభవాః ।

భూసన్నివేశావస్థానం యథావదుపవర్ణితమ్ ॥ ౧౩ ॥

అధస్తాదవనేః సప్త దేవర్షే వివరాః స్మృతాః ।

ఏకైకశో యోజనానామాయామోచ్ఛాయతః పునః ॥ ౧౪ ॥

అయుతాన్తరవిఖ్యాతాః సర్వర్తుసుఖదాయకాః ।

అతలం ప్రథమం ప్రోక్తం ద్వితీయం వితలం తథా ॥ ౧౫ ॥

తృతీయం సుతలం ప్రోక్తం చతుర్థం వై తలాతలమ్ ।

మహాతలం పంచమం చ షష్ఠం ప్రోక్తం రసాతలమ్ ॥ ౧౬ ॥

సప్తమం విప్ర పాతాలం సప్తైతే వివరాః స్మృతాః ।

ఏతేషు బిలస్వర్గేషు దివోఽప్యధికమేవ చ ॥ ౧౭ ॥

కామభోగైశ్వర్యసుఖసమృద్ధభువనేషు చ ।

నిత్యోద్యానవిహారేషు సుఖాస్వాదః ప్రవర్తతే ॥ ౧౮ ॥

దైత్యాశ్చ కార్ద్రవేయాశ్చ దానవా బలశాలినః ।

నిత్యప్రముదితా రక్తాః కలత్రాపత్యబన్ధుభిః ॥ ౧౯ ॥

సుహృద్భిరనుజీవాద్యైః సంయుతాశ్చ గృహేశ్వరాః ।

ఈశ్వరాదప్రతిహతకామా మాయావినశ్చ తే ॥ ౨౦ ॥

నివసన్తి సదా హృష్టాః సర్వర్తుసుఖసంయుతాః ।

మయేన మాయావిభునా యేషు యేషు చ నిర్మితాః ॥ ౨౧ ॥

పురః ప్రకామశో భక్తా మణిప్రవరశాలినః ।

విచిత్రభవనాట్టాలగోపురాద్యాః సహస్రశః ॥ ౨౨ ॥

సభాచత్వరవైత్యాదిశోభాఢ్యాః సురదుర్లభాః ।

నాగాసురాణాం మిథునైః సపారావతసారికైః ॥ ౨౩ ॥

కీర్ణకృత్రిమభూమిశ్చ వివరేశగృహోత్తమైః ।

అలఙ్కృతాశ్చకాసన్తి ఉద్యానాని మహాన్తి చ ॥ ౨౪ ॥

మనఃప్రసన్నకారీణి ఫలపుష్పవిశాలిభిః ।

లలనానాం విలాసార్వస్థానైః శోభితభాఙ్గాః చ ॥ ౨౫ ॥

నానావిహంగమవ్రాతసంయుక్తజలరాశిభిః ।

స్వచ్ఛార్ద్రపూరితపూదైః పాతీనసమలఙ్కృతైః ॥ ౨౬ ॥

జలజన్తుక్షుబ్ధనీరనీరజాతైరనేకశః ।

కుముదోత్పలకప్లూరనీలరక్తోత్పలైస్తథా ॥ ౨౭॥

తేషు కృతనికేతానాం విహారైః సజ్కులాని చ ।

ఇన్ద్రియోత్సవకారైశ్చ తథైవ వివిధైః స్వరైః ॥ ౨౮॥

అమరాణాం చ పరమాం శ్రియం చాతిశయన్తి చ ।

యత్ర నైవ భయం క్వాపి కాలాజ్ఞేర్ధినరాత్రిభిః ॥ ౨౯॥

యత్రాహిప్రవరాణాం చ శిరఃస్థైర్మణిరశ్మిభిః ।

నిత్యం తమః ప్రబాధ్యేత సదా ప్రస్ఫుటకాన్తిభిః ॥ ౩౦॥

న వా ఏతేషు వసతాం దివ్యోషధిరసాయనైః ।

రసాన్నపానస్నానాద్వైర్నాధయో న చ వ్యాధయః ॥ ౩౧॥

వలీపలితజీర్ణత్వవైవర్ణ్యస్వేదగన్ధతాః ।

అనుత్సాహవయోఽవస్థా న బాధన్తే కదాచన ॥ ౩౨॥

కల్యాణానాం సదా తేషాం న చ మృత్యుభయం కుతః ।

భగవత్తేజసోఽన్యత్ర చక్రాచ్చైవ సుదర్శనాత్ ॥ ౩౩॥

యస్మిన్ప్రవిష్టే దైతేయవధూనాం గర్భరాశయః ।

ప్రాయో భయాత్పతన్త్యేవ స్రవన్తి బ్రహ్మపుత్రక ॥ ౩౪॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే

రాహుమణ్డలాద్యవస్థానవర్ణనం నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౧౮॥

౮.౧౯ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః । అతలవితలసుతలలోకవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

ప్రథమే వివరే విప్ర అతలాఖ్యే మనోరమే ।

మయపుత్రో బలో నామ వర్తతేఽఖర్షగర్షకృత్ ॥ ౧॥

షణ్ణవత్యో యేన సృష్టా మాయాః సర్వార్థసాధికాః ।

మాయావినో యాశ్చ సద్యో ధారయన్తి చ కాశ్చన ॥ ౨॥

జృమ్భమాణస్య యస్యైవ బలస్య బలశాలినః ।

స్త్రీగణా ఉపపద్యన్తే త్రయోలోకవిమోహనాః ॥ ౩॥

పుంశ్చల్వశ్చైవ వైవరిణ్యః కామిన్యశ్చేతి విశ్రుతాః ।
 యా వై బిలాయనం ప్రేష్ఠం ప్రవిష్టం పురుషం రహః ॥ ౪॥
 రసేన హాటకాఖ్యేన సాధయిత్వా ప్రయత్నతః ।
 స్వవిలాసావలోకానురాగస్మితవిగూహవైః ॥ ౫॥
 సంలాపవిభ్రమాద్యైశ్చ రమయన్త్యపి తాః స్త్రియః ।
 యస్మిన్నుపయుక్తే జనో మనుతే బహుధా స్వయమ్ ॥ ౬॥
 ఈశ్వరోఽహమహం సిద్ధో నాగాయుతబలో మహాన్ ।
 ఆత్మానం మన్యమానః సన్మదాన్థ ఇవ కథ్యతే ॥ ౭॥
 ఏవం ప్రోక్తా స్థితిశ్చాత్ర అతలస్య చ నారద ।
 ద్వితీయవివరస్యాత్ర వితలస్య నిబోధత ॥ ౮॥
 భూతలాధస్తలే చైవ వితలే భగవాన్భవః ।
 హాటకేశ్వరనామాయం స్వపార్షదగణైర్వృతః ॥ ౯॥
 ప్రజాపతికృతస్యాపి సర్గస్య బృంహణాయ చ ।
 భవాన్యా మిథునీభూయ ఆస్తే దేవాధిపూజితః ॥ ౧౦॥
 భవయోర్వీర్యసమ్భూతా హాటకీ సరిదుత్తమా ।
 సమిద్ధో మరుతా వహ్నిరోజసా పిబతీవ హి ॥ ౧౧॥
 తన్నిష్ఠ్యూతం హాటకాఖ్యం సువర్ణం దైత్యవల్లభమ్ ।
 దైత్యాణ్ణనా భూషణార్థం సదా తం ధారయన్తి హి ॥ ౧౨॥
 తద్బిలాధస్తలాతోఽప్రొక్తం సుతలాఖ్యం బిలేశ్వరమ్ ।
 పుణ్యశ్లోకో బలిర్నామా ఆస్తే వైరోచనిర్మునే ॥ ౧౩॥
 మహేంద్రస్య చ దేవస్య చికిర్షుః ప్రియముత్తమమ్ ।
 త్రివిక్రమోఽపి భగవాన్ సుతలే బలిమానయత్ ॥ ౧౪॥
 త్రైలోక్యలక్ష్మీమాక్షిప్య స్థాపితః కిల దైత్యరాట్ ।
 ఇన్ద్రాదిష్వప్యలభౌ యా సా శ్రీస్తమనువర్తతే ॥ ౧౫॥
 తమేవ దేవదేవేశమారాధయతి భక్తితః ।
 వ్యపేతసాధ్యసోఽద్యాపి వర్తతే సుతలాధిపః ॥ ౧౬॥
 భూమిదానఫలం హ్యేతత్పాత్రభూతేఽఖిలేశ్వరే ।

వర్ణయన్తి మహాత్మానో నైతద్యుక్తం చ నారద ॥ ౧౭॥

వాసుదేవే భగవతి పురుషార్థప్రదే హరౌ ।

ఏతద్దానఫలం విప్ర సర్వథా నహి యుజ్యతే ॥ ౧౮॥

యస్యైవ దేవదేవస్య నామాపి వివశో గృణన్ ।

స్వకీయకర్మబద్ధియగుణాన్విధునుతేఽఙ్ఞాసా ॥ ౧౯॥

యత్క్లేశబంధహానాయ సాఙ్ఖ్యయోగాదిసాధనమ్ ।

కుర్వతే యతయో నిత్యం భగవత్సఖిలేశ్వరే ॥ ౨౦॥

న చాయం భగవానస్మాననుజగ్రాహ నారద ।

మాయామయం చ భోగానామైశ్వర్యం వ్యతనోత్పరమ్ ॥ ౨౧॥

సర్వకేళేశాధిహేతుం తదాత్మానుస్మృతిమోషణమ్ ।

యం సాక్షాద్భగవాన్ విష్ణుః సర్వోపాయవిదీశ్వరః ॥ ౨౨॥

యాఙ్ఞాభలేనాపహృతం సర్వస్వం దేహశేషకమ్ ।

అప్రాప్తాన్యోపాయ ఈశః పాశైర్వారుణసమ్భవైః ॥ ౨౩॥

బంధయిత్వావముచ్యాపి గిరిదర్యామివాబ్రవీత్ ।

అసావిన్ద్యో మహామూఢో యస్య మస్త్రీ బృహస్పతిః ॥ ౨౪॥

ప్రసన్నమిమమత్యర్థమయాచల్లోకసమ్పదమ్ ।

త్రైలోక్యమిదమైశ్వర్యం కీయదేవాతితుచ్ఛకమ్ ॥ ౨౫॥

ఆశిషాం ప్రభవం ముక్త్యా యో మూఢో లోకసమ్పదీ ।

అస్మత్పితామహః శ్రీమాన్ ప్రహ్లాదో భగవత్ప్రియః ॥ ౨౬॥

దాస్యం వనై విభోస్తస్య సర్వలోకోపకారకః ।

పిత్రస్యమైశ్వర్యమతులం దీయమానం చ విష్ణునా ॥ ౨౭॥

పితరు్యపరతే వీరే నైవైచ్ఛద్భగవత్ప్రియః ।

తస్యాతులానుభావస్య సర్వలోకోపధీమతః ॥ ౨౮॥

అస్మద్విధో నాల్పపక్షేతరదోషోఽవగచ్ఛతి ।

ఏవం దైత్యపతిః సోఽయం బలిః పరమపూజితః ॥ ౨౯॥

సుతలే వర్తతే యస్య ద్వారపాలో హరిః స్వయమ్ ।

ఏకదా దిగ్విజయే రాజా రావణో లోకరావణః ॥ ౩౦॥

ప్రవిశన్సుతలే యేన భక్తానుగ్రహకారిణా ।

పాదాబ్జస్థేన ప్రక్షిప్తో యోజనాయుతమత్ర హి ॥ ౩౧॥

ఏవమ్భూతానుభావోఽయం బలిః సర్వసుఖైకభుక్ ।

ఆస్తే సుతలరాజస్థో దేవదేవప్రసాదతః ॥ ౩౨॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే

అతలవితలసుతలలోకవర్ణనం నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౧౯॥

౮.౨౦ వింశోఽధ్యాయః । తలాతలాదిలోకవర్ణనేఽనన్తవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

తతోఽధస్తాద్వివరకం తలాతలముదీరితమ్ ।

దానవేన్ద్రో మయో నామ త్రిపురాధిపతిర్మహాన్ ॥ ౧॥

త్రిలోక్యః శంకరేణాయం పాలితో దగ్ధపూస్త్రయః ।

దేవదేవప్రసాదాత్తు లబ్ధరాజ్యసుఖాస్పదః ॥ ౨॥

ఆచార్యో మాయినాం సోఽయం నానామాయావిశారదః ।

పూజ్యతే రాక్షసైర్దోరైః సర్వకార్యసమృద్ధయే ॥ ౩॥

తతోఽధస్తాస్తువిఖ్యాతం మహాతలమితి స్ఫుటమ్ ।

సర్పాణాం కాద్రవేయాణాం గణః క్రోధవశో మహాన్ ॥ ౪॥

అనేకశిరసాం విప్ర ప్రధానాస్కిర్తయామి తే ।

కుహకస్తక్షకశ్చైవ సుషేణః కాలియస్తథా ॥ ౫॥

మహాభోగా మహాసత్త్వాః క్రూరాః క్రూరస్వజాతయః ।

పతత్త్రిరాజాధిపతేరుద్విగ్నాః సర్వ ఏవ తే ॥ ౬॥

స్వకలత్రాపత్యసుహృత్కుటుమ్బస్య చ సజ్జతాః ।

ప్రమత్తా విహరన్త్యేవ నానాక్రీడావిశారదాః ॥ ౭॥

తతోఽధస్తాచ్చ వివరే రసాతలసమాహ్వయే ।

దైతీయా నివసన్త్యేవ పణయో దానవాశ్చ యే ॥ ౮॥

నివాతకవచా నామ హిరణ్యపురవాసినః ।

కాలేయా ఇతి చ ప్రోక్తాః ప్రత్యసీకా హవిర్భుజామ్ ॥ ౯॥

మహౌజసశోఽత్పత్త్యేవ మహాసాహసిన్తథా ।

సకలేశస్య చ హరేస్తేజసా హతవిక్రమాః ॥ ౧౦॥

బిలేశయా ఇవ సదా వివరే నివసన్తి హి ।

యే వై వాగ్భిః సరమయా శక్రదూత్యా నిరన్తరమ్ ॥ ౧౧॥

మన్తవర్ణాభిరసురాస్తాడితా బిభ్యతి స్మ హా ।

తతోఽప్యధస్తాత్పాతాలే నాగలోకాధిపాలకాః ॥ ౧౨॥

వాసుకిప్రముఖాః శఙ్ఖః కులికః శ్వేత ఏవ చ ।

ధనశ్చయో మహాశఙ్ఖో ధృతరాష్ట్రస్తథైవ చ ॥ ౧౩॥

శఙ్ఖచూడః కమ్బులాశ్వతరో దేవోపదత్తకః ।

మహామర్దా మహాభోగా నివసన్తి విషోల్బణాః ॥ ౧౪॥

పఞ్చమస్తకవస్తశ్చ ఫణాసప్తకభూషితాః ।

కేచిద్దశఫణాః కేచిచ్ఛతశీర్షాస్తథాపరే ॥ ౧౫॥

సహస్రశిరసః కేఽపి రోచిష్ఠమణిధారకాః ।

పాతాలరన్యతిమిరనికరం స్వమరీచిభిః ॥ ౧౬॥

విధమన్తి చ దేవరే సదా సజ్ఞాతమన్యవః ।

అస్య మూలప్రదేశే హి త్రింశత్సాహస్రకేఽన్తరే ॥ ౧౭॥

యోజనైః పరిసఙ్ఖ్యతే తామసీ భగవత్కలా ।

అనన్తాఖ్యా సమాస్తే హి సర్వదేవప్రపూజితా ॥ ౧౮॥

అహమిత్యభిమానస్య లక్షణం యం ప్రచక్షతే ।

సఙ్కర్షణం సాత్వతీయాః కర్షణం ద్రష్టదృశ్యయోః ॥ ౧౯॥

ఇదం భూమణ్ణలం యస్య సహస్రశిరసః ప్రభోః ।

అనన్తమూర్తేః శేషస్య ధ్రియమాణం చ శీర్షకే ॥ ౨౦॥

పృథ్వీగోలమశేషం హి సిద్ధార్థ ఇవ లక్ష్యతే ।

యస్య కాలేన దేవస్య సజ్ఞోహీర్షోః సమం విభోః ॥ ౨౧॥

చరాచరం భ్రువోరన్తర్వివరాదుదపద్యత ।

సాఙ్కర్షణో నామ రుద్రో వ్యూహైకాదశశోభితః ॥ ౨౨॥

త్రిలోచనశ్చ త్రిశిఖం శూలముత్తమ్భయన్స్వయమ్ ।

ఉదతిష్ఠన్మహాసత్త్వో మహాభూతక్షయఙ్కరః ॥ ౨౩॥

యస్యాఙ్ఘ్రికమలద్వంద్వశోణాచ్ఛనఖమణ్డలే ।
 విరాజన్మణిబిమ్బేషు మహాహిపతయోఽనిశమ్ ॥ ౨౪ ॥
 ఏకాన్తభక్తియోగేన సహ సాత్త్వతపుజ్యవైః ।
 ప్రణమన్తః స్వమూర్ధ్నా తే స్వముఖాని సమీక్షతే ॥ ౨౫ ॥
 స్ఫురత్కుణ్డలమాణిక్యప్రభామణ్డలభాఙ్ఘ్రిపి ।
 సుకపోలాని చారూణి గణ్డస్థలద్యుమన్తి చ ॥ ౨౬ ॥
 నాగరాజకుమార్యోఽపి చార్వక్కువిలసత్త్విషః ।
 విశదైర్విపుత్రైస్తద్వద్ధవత్రైః సుభగైస్తథా ॥ ౨౭ ॥
 రుచిరైర్బుజదణ్డైశ్చ శోభమానా ఇతస్తతః ।
 చన్దనాగురుకాశ్మీరపక్కులేపేన భూషితాః ॥ ౨౮ ॥
 తదభిమర్షసజ్జాతకామావేశనమాయుతాః ।
 లలితస్మితసంయుక్తాః సప్రీడం లోకయన్తి చ ॥ ౨౯ ॥
 ఆసురాగమదోన్మత్తవిఘ్నూర్ణారుణలోచనమ్ ।
 కరుణావలోకనేత్రం చ ఆశాసానాస్తథాశిషః ॥ ౩౦ ॥
 సోఽనన్తో భగవాన్దేవోఽనన్తసత్త్వో మహాశయః ।
 అనన్తగుణవార్ధిశ్చ ఆదిదేవో మహాద్యుతిః ॥ ౩౧ ॥
 సంహృతామర్షరోషాదివేగో లోకశుభాయ చ ।
 ఆస్తే మహాసత్త్వనిధిః సర్వదేవప్రపూజితః ॥ ౩౨ ॥
 ధ్యాయమానః సురైః సిద్ధైరసురైశ్చోరగైస్తథా ।
 విద్యాధరైశ్చ గన్ధర్వైర్మునిసజ్జైశ్చ నిత్యశః ॥ ౩౩ ॥
 ఆనారతమదోన్మత్తతోకవిహ్వలలోచనః ।
 వాక్యామృతేన విబుధాన్స్వపార్షదగణానపి ॥ ౩౪ ॥
 ఆప్యాయమానః స విభుర్వేజయన్తిం స్రజం దధత్ ।
 అప్లనాభినవైః స్వచ్ఛైస్తులసీదలసఙ్ఘయైః ॥ ౩౫ ॥
 మాద్యన్మధుకరవ్రాతఘోషశ్రీసంయుతాం సదా ।
 సీలవాసా దేవదేవ ఏకకుణ్డలభూషితః ॥ ౩౬ ॥
 హలస్య కకుడి న్యస్తసుపీవరభుజోఽవ్యయః ।

మహేంద్రః కాఞ్చనీం యద్వద్వరత్రాం చ మతఙ్గమః ।

ఉదారతీతో దేవేశో వర్ణితః సాత్త్వతర్షభైః ॥ ౩౭॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయామష్టమస్కంధే

తలాతలాదితోకవర్ణనేఽనన్తవర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౨౦॥

౮.౨౧ ఏకవింశోఽధ్యాయః । నరకస్వరూపవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

తస్యానుభావం భగవాన్ బ్రహ్మపుత్రః సనాతనః ।

సభాయాం బ్రహ్మదేవస్య గాయమాన ఉపాసతే ॥ ౧॥

ఉత్పత్తిస్థితిలయహేతవోఽస్య కల్పాః

సత్త్వాద్యాః ప్రకృతిగుణా యదీక్షయాఽఽసన్ ।

యద్దూపం ధ్రువమకృతం యదేకమాత్మన్-

నానాధాత్కథముహ వేద తస్య వర్త్య ॥ ౨॥

మూర్తిం నః పురుకృపయా బభార సత్త్వం

సంశుద్ధం సదసదిదం విభాతి యత్ర ।

యశ్చీలాం మృగపతిరాదదేఽనవద్యా-

మాదాతుం స్వజనమనాంస్యదారవీర్యః ॥ ౩॥

యన్నామ శ్రుతమనుకీర్తయేదకస్మా-

దార్తో వా యది పతితః ప్రలమ్భనాద్వా ।

హస్త్యంహః సపది నృణామశేషమన్యం

కం శేషాద్భగవత ఆశ్రయేత్యుముక్షుః ॥ ౪॥

మూర్ధస్యర్పితమణువత్సహస్రమూర్ధో

భూగోలం సగిరిసరిత్సముద్రసత్త్వమ్ ।

ఆనన్త్యాదనమితవిక్రమస్య భూమ్నః

కో వీర్యాణ్యధిగణయేత్సహస్రజిహ్వాః ॥ ౫॥

ఏవమ్ప్రభావో భగవాననన్తో

దురన్తపీర్యోరుగుణానుభావః ।

మూలే రసాయాః స్థిత ఆత్మతన్తో

యో లీలయా ఙ్గాం స్థితయే బిభర్తి ॥ ౬॥

ఏతా హ్యేవేహ తు నృభిర్గతయో మునిసత్తమ |
 గన్తవ్యా బహుశో యద్వద్యథాకర్మవినిర్మితాః || ౭||
 యథోపదేశం చ కామాన్నదా కామయమానకైః |
 ఏతావత్స్థిరాజేన్ద్ర మనుష్యమృగపక్షిషు || ౮||
 విపాకగతయః ప్రోక్తా ధర్మస్య వశగాస్తథా |
 ఉచ్యావచా విసదృశా యథాప్రశ్నం నిబోధత || ౯||
 నారద ఉవాచ |
 వైచిత్ర్యమేతల్లోకస్య కథం భగవతా కృతమ్ |
 సమానత్యే కర్మణాం చ తన్నో బ్రూహి యథాతథమ్ || ౧౦||
 శ్రీనారాయణ ఉవాచ |
 కర్తుః శ్రద్ధావశాదేవ గతయోఽపి పృథగ్విధాః |
 త్రిగుణత్వాత్పదా తాసాం ఫలం విసదృశం త్విహా || ౧౧||
 సాత్త్విక్యా శ్రద్ధయా కర్తుః సుఖిత్యం జాయతే సదా |
 దుఃఖిత్యం చ తథా కర్తూ రాజస్యా శ్రద్ధయా భవేత్ || ౧౨||
 దుఃఖిత్యం చైవ మూఢత్వం తామస్యా శ్రద్ధయోదితమ్ |
 తారతమ్యాత్తు శ్రద్ధానాం ఫలవైచిత్ర్యమీరితమ్ || ౧౩||
 అనాద్యవిద్యావిహితకర్మణాం పరిణామజాః |
 సహస్రశః ప్రవృత్తాస్తు గతయో ద్విజపుంజవ || ౧౪||
 తద్భేదాన్వర్ణయిష్యామి ప్రాచుర్యేణ ద్విజోత్తమ |
 త్రిజగత్స్యా అన్తరాలే దక్షిణస్యాం దిశిహ వై || ౧౫||
 భూమేరథస్తాదుపరి త్వతలస్య చ నారద |
 అగ్నిష్యాత్తాః పితృగణా వర్తన్తే పితరశ్చ హా || ౧౬||
 వసన్తి యస్యాం స్వీయానాం గోత్రాణాం పరమాశిషః |
 సత్యాః సమాధినా శీఘ్రం త్వాశాసానాః పరేణ వై || ౧౭||
 పితృరాజోఽపి భగవాన్ సమృరేతేషు జన్తుషు |
 విషయం ప్రాపితేష్వేషు స్వకీయైః పురుషైరిహా || ౧౮||
 సగణో భగవతోఽప్రోక్తాజ్ఞాపరో దమధారకః |
 యథాకర్మ యథాదోషం విదధాతి విచారదృక్ || ౧౯||

స్వాన్గణాన్ధర్మతత్త్వజ్ఞాన్సర్వానాజ్ఞాప్రవర్తకాన్ ।

సదా ప్రేరయతి ప్రాణ్ణో యథాదేశనియోజితాన్ ॥ ౨౦॥

నరకానేకవింశత్యా సజ్జ్యయా వర్ణయన్తి హి ।

అష్టావింశమితాన్కేచిత్తాననుక్రమతో బ్రువే ॥ ౨౧॥

తామిస్ర అన్ధతామిస్రో రౌరవోఽపి తృతీయకః ।

మహారౌరవనామా చ కుమ్భీపాకోఽపరో మతః ॥ ౨౨॥

కాలసూత్రం తథా చాసిపత్రారణ్యముదాహృతమ్ ।

సూకరస్య ముఖం చాన్ధకూపోఽథ కృమిభోజనః ॥ ౨౩॥

సన్దంశన్తప్తమూర్తిశ్చ వజ్రకణ్ణక ఏవ చ ।

శాల్యలీ చాథ దేవర్షే నామ్నా వైరతణీ తథా ॥ ౨౪॥

పూయోదః ప్రాణరోధశ్చ తథా విశసనం మతమ్ ।

లాలాభక్షః సారమేయాదనముక్తమతః పరమ్ ॥ ౨౫॥

అపీచిరప్యయః పానం ఙ్ఘోరకర్షమ ఏవ చ ।

రక్షోగణాఖ్యసమ్భాజః శూలప్రోతోఽప్యతః పరమ్ ॥ ౨౬॥

దన్దశూకోఽవటారోధః పర్యావర్తనకః పరమ్ ।

సూచీముఖమితి ప్రోక్తా అష్టావింశతినారకాః ॥ ౨౭॥

ఇత్యేతే నారకా నామ యాతనాభూమయః పరాః ।

కర్మభిశ్చాపి భూతానాం గమ్యాః పద్మజసమ్భవ ॥ ౨౮॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే

నరకస్వరూపవర్ణనం నామైకవింశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౨౧॥

౮.౨౨ ద్వావింశోఽధ్యాయః । నరకప్రదపాతకవర్ణనమ్ ।

నారద ఉవాచ ।

కర్మభేదాః కతివిధాః సనాతనమునే మమ ।

శ్రోతవ్యాః సర్వధైవైతే యాతనాప్రాప్తిభూమయః ॥ ౧॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

యో వై పరస్య విత్తాని దారాపత్యాని చైవ హి ।

హరతే స హి దుష్టాత్మా యమానుచరగోచరః ॥ ౨॥

కాలపాశేన సమ్బుద్ధో యామ్యైరతిభయానకైః ।
 తామిస్తనామనరకే పాత్యతే యాతనాస్పదే ॥ ౩॥
 తాడనం దణ్ణనం చైవ సన్తర్జనమతః పరమ్ ।
 యామ్యాః కుర్వన్తి పాశాఢ్యాః కశ్మలం యాతి చైవ హి ॥ ౪॥
 మూర్చ్ఛమాయాతి వివశో నారకీ పద్మభూసుత ।
 యః పతిం వజ్ఞయిత్వా తు దారాదీనుపభుజ్యతి ॥ ౫॥
 అన్తతామిస్తనరకే పాత్యతే యమకిఙ్కరైః ।
 పాత్యమానో యత్ర జన్తుర్వేదనాపరవాన్భవేత్ ॥ ౬॥
 నష్టదృష్టిర్నష్టమతిర్భవత్యేవావిలమ్బతః ।
 వసన్పతిర్భుజ్యమానమూలో యద్వద్భవేదీహ ॥ ౭॥
 తస్మాదప్యన్తతామిస్తనామ్నా ప్రోక్తః పురాతనైః ।
 ఏతన్మమాహమితి యో భూతద్రోహేణ కేవలమ్ ॥ ౮॥
 పుష్టాతి ప్రత్యహం స్వీయం కుటుమ్భం కార్యలమ్బుటః ।
 ఏతద్విహాయ చాత్రైవ స్వాశుభేన పతేదీహ ॥ ౯॥
 రౌరవే నామ నరకే సర్వసత్త్వభయావహే ।
 ఇహ లోకేఽమునా యే తు హింసితా జన్తవః పురా ॥ ౧౦॥
 త ఏవ రురవో భూత్వా పరత్ర పీడయన్తి తమ్ ।
 తస్మాద్రౌరవమిత్యాహుః పురాణజ్ఞా మసీషిణః ॥ ౧౧॥
 రురుః సర్పాదతిక్రూరో జన్తురుక్తః పురాతనైః ।
 ఏవం మహారౌరవాఖ్యో నరకో యత్ర పూరుషః ॥ ౧౨॥
 యాతనాం ప్రాప్యమాణో హి యః పరం దేహసమ్భవః ।
 క్రవ్యాదా నామ రురవన్తం క్రవ్యే ఘాతయన్తి చ ॥ ౧౩॥
 య ఉగ్రః పురుషః క్రూరః పశుపక్షిగణానపి ।
 ఉపరన్ధయతే మూఢో యామ్యాస్తం రన్ధయన్తి చ ॥ ౧౪॥
 కుమ్భిపాకే తప్తతైలే ఉపర్యపి చ నారద ।
 యావన్తి పశురోమాణి తావద్వర్షసహస్రకమ్ ॥ ౧౫॥
 పితృవిప్రబ్రాహ్మణధ్రుక్కాలనూత్రే స నారకే ।

అగ్న్యర్కాభ్యాం తప్యమానే నారకీ వినివేశితః ॥ ౧౬ ॥

క్షుత్ప్రిపాసాదహ్యమానోఽన్తఃశరీరస్తథా బహిః ।

ఆస్తే శేతే చేష్టతే చావతిష్ఠతి చ ధావతి ॥ ౧౭ ॥

నిజవేదపథాద్యో వై పాఖణ్డం చోపయాతి చ ।

అనాపద్యపి దేవర్షే తం పాపం పురుషం భటాః ॥ ౧౮ ॥

అసిపత్రవనం నామ నరకం వేశయన్తి చ ।

కశయా ప్రహరన్త్యేవ నారకీ తద్గతస్తదా ॥ ౧౯ ॥

ఇతస్తతో ధావమాన ఉత్తాలమతివేగతః ।

అసిపత్త్రైశ్చిద్యమాన ఉభయత్ర చ ధారభిః ॥ ౨౦ ॥

సంఘోద్యమానసర్వాణ్ణో హాహతోఽస్మీతి మూర్చ్ఛితః ।

వేదనాం పరమాం ప్రాప్తుః పతత్యేవ పదే పదే ॥ ౨౧ ॥

స్వధర్మానుగతం భుక్త్యై పాఖణ్డఫలమల్పధీః ।

యో రాజా రాజపురుషో దణ్డయేద్వై త్వధర్మతః ॥ ౨౨ ॥

ద్విజై శరీరదణ్డం చ పాపీయాన్నారకీ చ సః ।

నరకే సూకరముఖే పాత్యతే యమకింకరైః ॥ ౨౩ ॥

వినిష్ఠిష్టావయవకో బలవద్భిస్తథేక్షువత్ ।

ఆర్తస్వరేణ స్వనయన్మూర్చ్ఛితః కశ్మలజ్గతః ॥ ౨౪ ॥

స పీడ్యమానో బహుధా వేదనాం యాత్యతివ హి ।

వివిక్తపరపీడో యోఽప్యవివిక్తపరవ్యథామ్ ॥ ౨౫ ॥

ఈశ్వరాఙ్కీతవృత్తీనాం వ్యథామాచరతే స్వయమ్ ।

స చాన్ధకూపే పతతి తదభిద్రోహయన్త్రితే ॥ ౨౬ ॥

తత్రాసౌ జన్తుభిః క్రూరైః పశుభిర్మృగపక్షిభిః ।

సరీస్పృపైశ్చ మశకైర్వ్యాకామత్కుణజాతిభిః ॥ ౨౭ ॥

మక్షికాభిశ్చ తమసి దన్ధశూకైశ్చ పీడ్యతే ।

పరిక్రామతి చైవాత్ర కుశరీరే చ జన్తువత్ ॥ ౨౮ ॥

యన్తు సంవిహితైః పఞ్చాయజ్జైః కాకైశ్చ సంస్తుతః ।

అశ్నాతి చాసంవిభజ్య యత్కింఞ్చిదుపపద్యతే ॥ ౨౯ ॥

స పాపపురుషః క్రూరైర్యామ్యైశ్చ కృమిభోజనే ।

సరకాధమకే దుష్టకర్మణా పరిపాత్యతే ॥ 30॥

లక్షయోజనవిస్తీర్ణే కృమికుణ్డే భయంకరే ।

కృమిరూపం సమాసాద్య భక్ష్యమాణశ్చ త్రైః స్వయమ్ ॥ 30॥

అప్రత్యాప్రహుతాదో యః పాతమాప్నోతి తత్ర వై ।

యస్తు స్త్రయేన చ బలాద్ధిరణ్యం రత్నమేవ చ ॥ 31॥

బ్రాహ్మణస్యాపహరతి అన్యస్యాపి చ కస్యచిత్ ।

అనాపది చ దేవర్షే తమముత్ర యమానుగాః ॥ 33॥

అయస్మయైరగ్నిపిణ్డైః సద్భుశ్చైర్నిత్కుషన్తి చ ।

యోఽగమ్యాం యోషితం గచ్ఛేదగమ్యం పురుషం చ యా ॥ 34॥

తావముత్రాపి కశయా తాడయన్తో యమానుగాః ।

తిగ్మయా లోహమయ్యా చ సూర్య్యాప్యాలిఙ్గయన్తి తమ్ ॥ 35॥

తాం చాపి యోషితం సూర్య్యాలిఙ్గయన్తి యమానుగాః ।

యస్తు సర్వాభిగమనః పురుషః పాపసఙ్ఖయీ ॥ 36॥

నిరయేఽముత్ర తం యామ్యాః శాల్యలీం రోపయన్తి తమ్ ।

వజ్రకణ్ఠకసంయుక్తాం శాల్యలీం తామయస్మయీమ్ ॥ 37॥

రాజన్యా రాజపురుషా యే వా పాఖణ్ణవర్తినః ।

ధర్మసేతుం విభిన్నన్తి తే పరేత్య గతా నరాః ॥ 38॥

వైతరణ్యాం పతన్వేవ భిన్నమర్యాదపాతకాః ।

నద్యాం నిరయదుర్గస్య పరిఖాయాం చ నారద ॥ 39॥

యాదోగణైః సమన్తాత్తు భక్ష్యమాణా ఇతస్తతః ।

నాత్మనా వియుజన్వేవ నాసుభిశ్చాపి నారద ॥ 40॥

స్వీయేన కర్మపాకేనోపతపన్తి చ సర్వతః ।

విణ్ఘ్రాత్రపూయర్క్షైశ్చ కేశాస్థినఖమాంసకైః ॥ 41॥

మేదోవసాసంయుతాయాం నద్యాముపపతన్తి తే ।

వృషలీపతయో యే చ నష్టశౌచా గతత్రపాః ॥ 42॥

ఆచారనియమైస్త్వక్తాః పశుచర్యాపరాయణాః ।

తేఽత్రానుకష్టగతయో విణ్ఘ్రాత్రశ్లేష్మరక్తకైః ॥ 43॥

శ్లేష్మమలసమాపూర్ణే నిపతన్తి దురాగ్రహాః ।

తదేవ ఖాదయన్త్యేతాన్యమానుచరవర్గకాః ॥ ౪౪॥

యే శ్వానగర్భభాదీనాం పతయో వై ద్విజాతయః ।

మృగయారసికా నిత్యమతిర్థే మృగఘాతకాః ॥ ౪౫॥

పరేతాన్స్తాన్యమభటా లక్ష్మీభూతాన్నరాధమాన్ ।

ఇషుభిశ్చ విభిన్దన్తి తాన్స్తాన్దుర్నయమాగతాన్ ॥ ౪౬॥

యే దమ్భా దమ్భయజ్ఞేషు పశూన్స్త్వన్తి నరాధమాః ।

తానముష్మిన్యమభటా నరకే వైశన తదా ॥ ౪౭॥

నిపాత్య పీడయన్త్యేవ కశాఘాత్తైర్దురాసదైః ।

యో భార్యాం చ సవర్ణం వై ద్విజో మదనమోహితః ॥ ౪౮॥

రేతః పాయయతి మూఢోఽముత్ర తం యమకింకరాః ।

రేతఃకుణ్డే పాతయన్తి రేతః సమ్పాయయన్తి చ ॥ ౪౯॥

యే దస్యవోఽగ్నిదాశ్చైవ గరదా సార్థఘాతకాః ।

గ్రామాన్పార్థాన్విలుమ్పన్తి రాజానో రాజఘారుషాః ॥ ౫౦॥

తాన్పరేతాన్యమభటా నయన్తి శ్వానకాదనమ్ ।

వింశత్యశికసంఖ్యేతాః సారమేయా మహాద్భుతాః ॥ ౫౧॥

సప్తశత్యా సమాఖ్యాతా రభసం ఖాదయన్తి తే ।

సారమేయాదనం నామ నరకం దారుణం మునే ।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి అవీచిప్రభుఖాన్మునే ॥ ౫౨॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే

నరకప్రదపాతకవర్ణనం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౨౨॥

౮.౨౩ త్రయోవింశోఽధ్యాయః । అవశిష్టనరకవర్ణనమ్ ।

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।

యే నరాః సర్వదా సాక్ష్యే అన్యతం భాషయన్తి చ ।

దానే వినిమయేఽర్థస్య దేవర్షే పాపబుద్ధయః ॥ ౧॥

తే ప్రేత్యాముత్ర నరకే అవీచ్యాభ్యేఽతిదారుణే ।

యోజనానాం శతోచ్ఛాయాద్ధిరిమూర్ధ్నః పతన్తి హి ॥ ౨॥

అనాకాశేఽధఃశిరస్సద్రపీచీతినామకే ।

యత్ర స్థలం దృశ్యతే చ జలవద్వీచిసంయుతమ్ ॥ ౩॥

అవీచిమత్తతస్తత్ర తిలశశ్చిన్నవిగ్రహః ।

ప్రియతే నైవ దేవర్షే పునరేవాఽవరోష్యతే ॥ ౪॥

యో వా ద్విజో వా రాజన్యో వైశ్యో వా బ్రహ్మసమ్భవ ।

సోమపీఠస్తత్కలత్రం సురాం వా పిబతీవ హి ॥ ౫॥

ప్రమాదతస్తు తేషాం వై నిరయే పరిపాతనమ్ ।

కుర్వన్తి యమదూతాస్తే పానం కార్ణాయసో మునే ॥ ౬॥

వహ్నినా ద్రవమాణస్య నితరాం బ్రహ్మసమ్భవ ।

సమ్భావనేన స్వస్యైవ యోఽధమోఽపి నరాధమః ॥ ౭॥

విద్యాజన్మతపోవర్ణాశ్రమాచారవతో నరాన్ ।

వరీయసోఽపి న బహు మన్యతే పురుషాధమః ॥ ౮॥

స నీయతే యమభటైః ఙ్గారకర్దమనామకే ।

నిరయేఽర్వాక్కిరా ఘోరా దురన్తయాతనాశ్చుతే ॥ ౯॥

యే వై నరా యజన్త్యన్యం నరమేధేన మోహితాః ।

స్త్రీయోఽపి వా నరపశుం ఖాదన్త్యత్ర మహామునే ॥ ౧౦॥

పశవో నిహితాస్తే తు యమసద్యని సజ్గతాః ।

సౌనికా ఇవ తే సర్వే విదార్య శితధారయా ॥ ౧౧॥

అస్పృక్ష్విబన్తి నృత్యన్తి గాయన్తి బహుధా మునే ।

యథేహ మాంసభోక్తారః పురుషాదా దురాసదాః ॥ ౧౨॥

అనాగసోఽపి యేఽరణ్యే గ్రామే వా బ్రహ్మపుత్రక ।

వైశ్రమ్భకైరుపసృతాన్విశ్రమ్భయ్యజిజీవిషూన్ ॥ ౧౩॥

శూలసూత్రాదిషు ప్రోతాస్క్రిడనోత్కారకానివ ।

పాతయన్తి చ తే ప్రేత్య శూలపాతే పతన్తి హ ॥ ౧౪॥

శూలాదిషు ప్రోతదేహః క్షుత్ప్రధ్భ్యాం చాతిపీడితాః ।

తిగ్గుతుణ్ణైః కఙ్కబక్రైరితశ్చేతశ్చ తాడితాః ॥ ౧౫॥

పీడితా ఆత్మశమలం బహుధా సంస్మరన్తి హి ।
 యే భూతానుద్వేజయన్తి నరా ఉల్బణవృత్తయః ॥ ౧౬ ॥
 యథా సర్పాదికాస్తేఽపి నరకే నిపతన్తి హి ।
 దన్తశూకాభిధానే చ యత్రోత్తిష్ఠన్తి సర్వతః ॥ ౧౭ ॥
 పఞ్చాననః సప్తముఖా గ్రసన్తి నరకాగతాన్ ।
 యథా బిలేశయా విప్ర క్రూరబుద్ధిసమన్వితాః ॥ ౧౮ ॥
 యేఽవఠేషు కుసూలాదిగుహాదిషు నిరున్దతే ।
 తానముత్రోద్యోతకరాః కీనాశపరిసేవకాః ॥ ౧౯ ॥
 తేష్వేవోపవిశిత్యా చ సగరేణ చ వహ్నినా ।
 ధూమేన చ నిరున్దన్తి పాపకర్మరతాన్నరాన్ ॥ ౨౦ ॥
 యోఽతిఘోరమయప్రాప్తాన్దిధక్షురివ చక్షుషా ।
 పాపేనేహోకయేచ్ఛ స్వయం గృహపత్తిర్దివజః ॥ ౨౧ ॥
 తస్యాపి పాపదృష్టేర్హి నిరయే యమకింకరాః ।
 అక్షణీ వజ్రతుణ్డా యే కంకాః కాకవటాదయః ॥ ౨౨ ॥
 గృధ్రాః క్రూరతరాశ్చాపి ప్రసహ్యోత్పాటయన్తి హి ।
 య ఆఢ్యాభిమతిర్యాతి అహజ్కృత్యాతిగర్వితః ॥ ౨౩ ॥
 తిర్యక్ప్రేక్షణ ఏవత్రాభివిశక్తి నరాధమః ।
 చిన్తయార్థస్య సర్వత్రాయతివ్యయస్వరూపయా ॥ ౨౪ ॥
 శుష్యద్ధృదయవక్త్రశ్చ నిర్వృతిం వైవ గచ్ఛతి ।
 గ్రహవద్రక్షతే చార్థం స ప్రేతో యమకింకరైః ॥ ౨౫ ॥
 సూచీముఖే చ నరకే పాత్యతే నిజకర్మణా ।
 విత్తగ్రహం చ పురుషం వాయకా ఇవ యామ్యకాః ॥ ౨౬ ॥
 కింకరాః సర్వతోఽజ్ఞేషు సూత్రైః పరివయన్తి హి ।
 ఏతే బహువిధా విప్ర నరకాః పాపకర్మణామ్ ॥ ౨౭ ॥
 నరాణాం శతశః సన్తి యాతనాస్థానభూమయః ।
 సహస్రశోఽపి దేవర్షే ఉక్తానుక్తాన్స్తథాపి హి ॥ ౨౮ ॥
 విశన్తి నరకానేతాన్యాతనాబహులాన్మునే ।
 తథా ధర్మపరాశ్చాపి లోకాన్యాన్తి సుఖోద్గతాన్ ॥ ౨౯ ॥

స్వధర్మో బహుధా గీతో యథా తవ మహామునే ।
దేవీపూజనరూపో హి దేవ్యారాధనలక్షణః ॥ ౩౦॥

యేనానుష్ఠితమాత్రేణ నరో న నరకం వ్రజేత్ ।
సా దేవీ భవపాథోధేరుద్ధర్మీ పూజితా నృణామ్ ॥ ౩౧॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయామష్టమస్కంధే
ఽవశిష్టనరకవర్ణనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౨౩॥

౮.౨౪ చతుర్వింశోఽధ్యాయః । దేవీపూజనవిధినిరూపణమ్ ।

నారద ఉవాచ ।

ధర్మశ్చ కీదృశస్తాత దేవ్యారాధనలక్షణః ।
కథమారాధితా దేవీ సా దదాతి పరం పదమ్ ॥ ౧॥

ఆరాధనవిధిః కో వా కథమారాధితా కదా ।
కేన సా దుర్గనరకాద్దుర్గా త్రాణప్రదా భవేత్ ॥ ౨॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ ।
దేవరే శ్శృణు చిత్తైకాగ్ర్యేణ మే విదుషాం వర ।
యథా ప్రసీదతే దేవీ ధర్మారాధనతః స్వయమ్ ॥ ౩॥

స్వధర్మో యాదృశః ప్రోక్షస్తం చ మే శ్శృణు నారద ।
అనాదావిహ సంసారే దేవీ సశ్శృజితా స్వయమ్ ॥ ౪॥

పరిపాలయతే ఘోరసంకృటాదిషు సా మునే ।
సా దేవీ పూజ్యతే లోకైర్యథావత్తద్విధిం శ్శృణు ॥ ౫॥

ప్రతిపత్తిధిమాసాద్య దేవీమాజ్యేన పూజయేత్ ।
ఘృతం దద్యాద్ బ్రాహ్మణాయ రోగహీనో భవేత్సదా ॥ ౬॥

ద్వితీయాయాం శర్కరయా పూజయేజ్జగదమ్భికామ్ ।
శర్కరాం ప్రదదేద్విప్రే ద్ధీర్ణాయుర్ణాయతే నరః ॥ ౭॥

తృతీయాదివసే దేవ్యై దుగ్ధం పూజనకర్మణి ।
క్షీరం దత్త్వా ద్విజాగ్ర్యాయ సర్వదుఃఖాతిగో భవేత్ ॥ ౮॥

చతుర్థ్యాం పూజనేఽపూపా దేయా దేవ్యై ద్విజాయ చ ।

అపూపా ఏవ దాతవ్యా న విఘ్నేరభిభూయతే || ౯ ||
 పఞ్చమ్యాం కదలీజాతం ఫలం దేవ్యై నివేదయేత్ |
 తదేవ బ్రాహ్మణే దేయం మేధావాన్సురుషో భవేత్ || ౧౦ ||
 షష్ఠితిథౌ మధు ప్రోక్తం దేవీపూజనకర్మణి |
 బ్రాహ్మణాయ చ దాతవ్యం మధు కాన్తిర్యతో భవేత్ || ౧౧ ||
 సప్తమ్యాం గుడనైవేద్యం దేవ్యై దత్త్వా ద్విజాయ చ |
 గుడం దత్త్వా శోకహీనో జాయతే ద్విజసత్తమ || ౧౨ ||
 నారీకేలమథాష్టమ్యాం దేవ్యై నైవేద్యమర్పయేత్ |
 బ్రాహ్మణాయ ప్రదాతవ్యం తాపహీనో భవేన్నరః || ౧౩ ||
 నవమ్యాం లాజమమ్బాయై చార్పయిత్వా ద్విజాయ చ |
 దత్త్వా సుఖాధికో భూయాదిహ లోకే పరత్ర చ || ౧౪ ||
 దశమ్యామర్పయిత్వా తు దేవ్యై కృష్ణతిలాన్మనే |
 బ్రాహ్మణాయ ప్రదత్త్వా తు యమలోకాద్భయం న హి || ౧౫ ||
 ఏకాదశ్యాం దధి తథా దేవ్యై చార్పయతే తు యః |
 దదాతి బ్రాహ్మణాయైతద్దేవీప్రియతమో భవేత్ || ౧౬ ||
 ద్వాదశ్యాం పృథుకాన్దేవ్యై దత్త్వాచార్యాయ యో దదేత్ |
 తానేవ చ మునిశ్రేష్ఠ స దేవీప్రియతాం వ్రజేత్ || ౧౭ ||
 త్రయోదశ్యాం చ దుర్గాయై చణకాన్ప్రదదాతి చ |
 తానేవ దత్త్వా విప్రాయ ప్రజాసంతతిమాన్భవేత్ || ౧౮ ||
 చతుర్దశ్యాం చ దేవర్షే దేవ్యై సక్షూన్ప్రయచ్ఛతి |
 తానేవ దద్యాద్విప్రాయ శివస్య దయితో భవేత్ || ౧౯ ||
 పాయసం పూర్ణిమాతిథ్యామపర్ణాయై ప్రయచ్ఛతి |
 దదాతి చ ద్విజాగ్ర్యాయ పితృనుద్ధరతేఽఖిలాన్ || ౨౦ ||
 తత్తిథౌ హవనం ప్రోక్తం దేవీప్రీత్యై మహామనే |
 తత్తత్తిథ్యుక్తవస్తూనామశేషారిష్టనాశనమ్ || ౨౧ ||
 రవివారే పాయసం చ నైవేద్యం పరికీర్తితమ్ |
 సోమవారే పయః ప్రోక్తం భౌమే చ కదలీఫలమ్ || ౨౨ ||

బుధవారే చ సమ్ప్రోక్తం నవనీతం నవం ద్విజు |
 గురువారే శర్కరాం చ సితాం భార్గవవాసరే || ౨౩||
 శనివారే ఘృతం గవ్యం నైవేద్యం పరికీర్తితమ్ |
 సప్తవింశతినక్షత్రనైవేద్యం శ్రూయతాం మునే || ౨౪||
 ఘృతం తిలం శర్కరాం చ దధి దుగ్ధం కిలాటకమ్ |
 దధి కూర్చి మోదకం చ ఫేణికాం ఘృతమణ్ణకమ్ || ౨౫||
 కంసారం వటపత్రం చ ఘృతపూరమతః పరమ్ |
 వటకం కోకరసకం పూరణం మధు సూరణమ్ || ౨౬||
 గుడం పృథుకద్రాక్షే చ ఖర్జూరం చైవ చారకమ్ |
 అపూపం నవనీతం చ ముద్గం మోదక ఏవ చ || ౨౭||
 మాతులిజ్జమితి ప్రోక్తం భనైవేద్యం చ నారద |
 విష్కమ్భాదిషు యోగేషు ప్రవక్ష్యామి నివేదనమ్ || ౨౮||
 పదార్థానాం కృతేష్వేషు ప్రీణాతి జగదమ్బికా |
 గుడం మధు ఘృతం దుగ్ధం దధి తక్రం త్వపూపకమ్ || ౨౯||
 నవనీతం కర్కటీం చ కూష్మాణ్ణం చాపి మోదకమ్ |
 పనసం కదలం జమ్బుఫలమామ్రఫలం తిలమ్ || ౩౦||
 నారజ్గం దాడిమం చైవ బదరీఫలమేవ చ |
 ధాత్రీఫలం పాయసజ్జ్ఞా పృథుకం చణకం తథా || ౩౧||
 నారీకేలం జమ్బుఫలం కనేరుం సూరణం తథా |
 ఏతాని క్రమశో విప్ర నైవేద్యాని శుభాని చ || ౩౨||
 విష్కమ్భాదిషు యోగేషు నిర్ణీతాని మనీషిభిః |
 అథ నైవేద్యమాఖ్యాన్యే కరణానాం పృథజ్జునే || ౩౩||
 కంసారం మణ్ణకం ఫేణీ మోదకం వటపత్రకమ్ |
 లడ్డుకం ఘృతపూరం చ తిలం దధి ఘృతం మధు || ౩౪||
 కరణానామిదం ప్రోక్తం దేవీనైవేద్యమాదరాత్ |
 అథాన్యత్సమ్ప్రవక్ష్యామి దేవీప్రీతికరం పరమ్ || ౩౫||
 విధానం నారదమునే శృణు తత్సర్వమాదృతః |
 చైత్రశుద్ధతృతీయాయాం నరో మధుకవృక్షకమ్ || ౩౬||

పూజయేత్పంచాక్షరీ ఖాద్యం చ నైవేద్యముపకల్పయేత్ |
 ఏవం ద్వాదశమాసేషు తృతీయాతిథిషు క్రమాత్ || 3౭||

శుక్లపక్షే విధానేన నైవేద్యమభిదధ్మహే |
 వైశాఖమాసే నైవేద్యం గుడయుక్తం చ నారద || 3౮||

జ్యేష్ఠమాసే మధు ప్రోక్తం దేవీప్రీత్యర్థమేవ తు |
 ఆషాఢే నవనీతం చ మధుకస్య నివేదనమ్ || 3౯||

శ్రావణే దధి నైవేద్యం భాద్రమాసే చ శర్కరా |
 ఆశ్వినే పాయసం ప్రోక్తం కార్తీకే పయ ఉత్తమమ్ || ౪౦||

మార్గశ్ఠే ఘృణ్యుత్తమా ప్రోక్తా పౌషే చ దధికూర్చికా |
 మాఘే మాసి చ నైవేద్యం మృతం గవ్యం సమాహరేత్ || ౪౧||

నారకేలం చ నైవేద్యం ఫాల్గునే పరికీర్తితమ్ |
 ఏవం ద్వాదశశనైవేద్యైర్మాసే చ క్రమతోఽర్చయేత్ || ౪౨||

మజ్జల వైష్ణవీ మాయా కాలరాత్రిర్దురత్యయా |
 మహామాయా మతగ్గీ చ కాలీ కమలవాసిని || ౪౩||

శివా సహస్రచరణా సర్వమజ్జలరూపిణీ |
 ఏభిర్నామపదైర్దేవీం మధూకే పరిపూజయేత్ || ౪౪||

తతః స్తువీత దేవేశీం మధూకస్థాం మహేశ్వరీమ్ |
 సర్వకామసమృద్ధ్యర్థం వ్రతపూర్ణత్వసిద్ధయే || ౪౫||

నమః పుష్కరనేత్రాయై జగద్ధాత్ర్యై నమోఽస్తు తే |
 మాహేశ్వర్యం మహాదేవ్యై మహామజ్జలమూర్తయే || ౪౬||

పరమా పాపహస్త్రీ చ పరమార్గప్రదాయినీ |
 పరమేశ్వరీ ప్రజ్ఞోత్పత్తిః పరబ్రహ్మస్వరూపిణీ || ౪౭||

మదదాత్రి మదోన్మత్తా మానగమ్యా మహోన్మతా |
 మనస్విని మునిధ్యేయా మార్తణ్డసహచారిణీ || ౪౮||

జయ లోకేశ్వరీ ప్రాజ్ఞే ప్రలయామ్బుదసన్నిభే |
 మహామోహవినాశార్థం పూజితాసి సురాసురైః || ౪౯||

యమలోకాభావకర్త్రీ యమపూజ్యా యమాగ్రజా ।
 యమనిగ్రహరూపా చ యజనీయే నమో నమః ॥ ౫౦॥
 సమస్వభావా సర్వేశీ సర్వసంకల్పవర్జితా ।
 సంకనాశకరీ కామ్యరూపా కారుణ్యవిగ్రహా ॥ ౫౧॥
 కంకాలక్రూరా కామాక్షీ మీనాక్షీ మర్మభేదిని ।
 మాధుర్యరూపశీలా చ మధురస్వరపూజితా ॥ ౫౨॥
 మహామన్తవతీ మన్తగమ్యా మన్తప్రియంకరీ ।
 మనుష్యమానసగమా మన్మథారిప్రియంకరీ ॥ ౫౩॥
 అశ్వత్థవటనిమ్బామ్రకపిత్థబదరీగతే ।
 పనసార్కకరీరాదిక్షీరవృక్షస్వరూపిణీ ॥ ౫౪॥
 దుగ్ధవల్లీనివాసార్హే దయనీయే దయాధికే ।
 దాక్షిణ్యకరుణారూపే జయ సర్వజ్ఞవల్లభే ॥ ౫౫॥
 ఏవం స్తవేన దేవేశీం పూజనాన్తే స్తువీత తామ్ ।
 వ్రతస్య సకలం పుణ్యం లభతే సర్వదా నరః ॥ ౫౬॥
 నిత్యం యః పఠతే స్తోత్రం దేవీప్రీతికరం నరః ।
 ఆధివ్యాధిభయం నాస్తి రిపుభీతిర్న తస్య హి ॥ ౫౭॥
 అర్ధార్థీ చార్ధమాప్నోతి ధర్మార్థీ ధర్మమాప్నుయాత్ ।
 కామానవాప్నుయాత్కామీ మోక్షార్థీ మోక్షమాజప్నుయాత్ ॥ ౫౮॥
 బ్రాహ్మణో వేదసమ్పనో విజయీ క్షత్రియో భవేత్ ।
 వైశ్యశ్చ ధనధాన్యాశ్శోభవేచ్ఛూద్రః సుఖాధికః ॥ ౫౯॥
 స్తోత్రమేతచ్ఛ్రాద్ధకాలే యః పఠేత్ప్రయతో నరః ।
 పితౄణామక్షయా తృప్తిర్జాయతే కల్పవర్తినీ ॥ ౬౦॥
 ఏవమారాధనం దేవ్యాః సముక్తం సురపూజితమ్ ।
 యః కరోతి నరో భక్త్యా స దేవీలోకభాగ్భవేత్ ॥ ౬౧॥
 దేవీపూజనతో విప్ర సర్వే కామా భవన్తి హి ।
 సర్వపాపహతిః శుద్ధా మతిరన్తే ప్రజాయతే ॥ ౬౨॥
 యత్ర తత్ర భవేత్పూజ్యో మాన్యో మానధనేషు చ ।

జాయతే జగదమ్బాయాః ప్రసాదేన విరఞ్చిజ ॥ ౬౩॥

నరకాణాం న తస్యాస్తి భయం స్వప్నేఽపి కుత్రచిత్ ।

మహామాయాప్రసాదేన పుత్రపౌత్రాదివర్ధనః ॥ ౬౪॥

దేవీభక్తో భవత్యేవ నాత్ర కార్యా విచారణా ।

ఇత్యేవం తే సమాఖ్యాతం నరకోద్ధారలక్షణమ్ ॥ ౬౫॥

పూజనం హి మహాదేవ్యాః సర్వమజ్గలకారకమ్ ।

మధూకపూజనం తద్వన్మాసానాం క్రమతో మునే ॥ ౬౬॥

సర్వం సమాచరేద్యస్తు పూజనం మధుకాహ్వయమ్ ।

న తస్య రోగబాధాదిభయముద్భవతేఽనఘ ॥ ౬౭॥

అథాన్యదపి వక్ష్యామి ప్రకృతేః పఞ్చకం పరమ్ ।

నామ్నా రూపేణ చోత్పత్త్యా జగదానందదాయకమ్ ॥ ౬౮॥

సాఖ్యానం చ సమాహాత్యం ప్రకృతేః పఞ్చకం మునే ।

కుతూహలకర వైవ శ్శృణు ముక్తివిధాయకమ్ ॥ ౬౯॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయామష్టమస్కంధే

దేవీపూజనవిధినిరూపణం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥ ౮.౨౪॥

॥ ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణే అష్టమస్కంధః సమాప్తః ॥

Encoded and proofread by Vishwas Bhide

8 Shrimaddevibhagavatamahapurane Ashtamah Skandhah

pdf was typeset on March 31, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

